

soru bankası

AKİDEDEN KELAMA

-KELAM TARİHİ-

Doç. Dr. Recep ARDOĞAN

İstanbul - 2017

Kelam VI: soru bankası
AKİDEDEN KELAMA -KELAM TARİHİ-

© Recep ARDOĞAN
Kul hakkı mahfuzdur.

Kapak ve dizgi: Recep ARDOĞAN

İstanbul - 2017

ISBN: 978-605-85782-6-5

<http://3kelam.wixsite.com/sosyal-kelam>

www.3kelam.com

3kelam@gmail.com

KSÜ İlahiyat Fak.

0 544 886 89 99

1. KELAM İLMİNİN TANIMI

Konusuna göre kelam ilminin tanımını yazınız.

Gayesine göre kelam ilminin tanımını yazınız.

“Kelam, kesin delilleri ortaya koymak ve şüpheleri gidermek suretiyle dinî inançları tespit etme gücü veren ilimdir.”

Bu tanımda kelam ilminin hangi özellikleri vurgulanmaktadır?

Aşağıdakilerden hangisi konusuna göre kelam ilminin tarifidir?

- A) Uluhiyet, nübüvvet ve ahiret konularını aklî ve naklî delillerle ispat ve izah etmeye çalışan ilimdir
- B) Ortaya çıkabilecek itiraz ve şüpheleri delillere dayalı olarak kaldırmak suretiyle İslam akaidini tespit, ispat ve müdafaaya çalışan bir ilimdir.
- C) Delillere dayalı olarak İslam akaidini batıl inançlardan ayırt etmeyi sağlayan ilimdir.
- D) Allah'ın varlığı, birliği, sıfatları ve fiillerinden bahseden bir ilimdir.
- E) Allah'ın zatından, sıfatından, peygamberliğe ait meselelerden, başlangıç ve son bakımından yaratılmışların hallerinden İslam ilke ve esaslarına göre bahseden ilimdir.

Aşağıdakilerden hangisi, **gayesine göre** Kelâm ilminin tarifidir?

- A) Kesin deliller getirmek ve şüpheleri gidermek suretiyle dini akideleri isbata güç yetirilen bir ilimdir
- B) Uluhiyyet, nübüvvet ve ahiret konularında naklî delilleri ve bunların tevillerini tespit eden ilimdir.
- C) iman edilmesi gerekenleri avam için icmâlî olarak, bilgi seviyesi yüksek olanlar için de tafsilî olarak açıklayan ilimdir.
- D) İtikad alanında tartışma ve kalbe tesir eden hitap yöntemlerini araştıran ilimdir.
- E) Allah'ın zatından, sıfatlarından, mebd'e' ve me'ad itibariyle yaratıkların hallerinden İslam'a göre bahseden ilimdir.

Aşağıdakilerden hangisi gayesine göre Kelâm ilminin tarifidir?

- A) Ortaya çıkabilecek şüpheleri ortadan kaldırmak suretiyle, İslam akaidini akli ve nakli delillerle akideyi ispata ve müdafaaya çalışan bir ilimdir.
- B) Sırf akli delillere dayanarak uluhiyet, nübüvvet ve ahiret konularından bahseden ilimdir.
- C) Farklı şinançlara sahip kimselerle tartışmalarda etkili söz söyleme yetebneği kazandıran bir ilimdir.
- D) İnanç alanıyla ilgili hüküm ve delilleri bilmeyi sağlayan ilimdir.

- E) Allah'ın mutlak varlığı ve birliğiyle, O'nun varlık âlemiyle ilişkisinden bahseden ilimdir.

2. KELAM İLMİNİN KONUSU

Kelam ilminin konusu ve amacı nedir?

- A) Allah'ın kelamı olan Kur'an'ın tefsiri
- B) İslam ilimlerinin gelişimi
- C) İslam inancının tespiti ve savunması
- D) Peygamberin hadislerinin tespiti ve incelenmesi
- E) Hitabet sanatının inceliklerinin gösterilmesi

Kelam ilminin üç temel konusu olan *üsûl-i selâse* yi sıralayınız.

Kelâm ilminin üç ana konusu (usul-i selâse) hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Bilgi, varlık, ahlak
- B) tevhid, adalet, ahiret
- C) ilâhiyyât, ahiret, sem'iyât
- D) uluhiyyet, nübüvvet, ahiret
- E) ilâhiyyât, nübüvvet, semiyât

Kelam ilminin konusunun “*mevcut (var, varlık)*” olarak tanımlanması hangi gelişmenin sonucudur?

Kelam ilminin konusunun önce Allah'ın sıfatları, sonra varlık olarak tanımlanırken daha sonra malum (bilinenler) olarak tanımlanmasının kelam tarihindeki hangi gelişmenin bir sonucudur?

Kelam ilminin konularıyla ilgili **Mesâil ve Vesâil** ya da **mebadî ve mekâsıd** ayrımını açıklayınız.

Kelam ilminde mebdâfî (vesâil) – mekâsıd (mesâil) ayrımını ayrıntılı olarak açıklayınız.

Sistematik olarak yaklaşıldığında, kelam ilminin konuları

1. **mesâil** ve **makasıd**

2. **mebdâfî** ve **vesâil** olarak ikiye ayrılır.

- Bu ayrımda “mesâil ve makasıd”ın neleri ifade eder. Açıklayalım.

- Kelam ilminde mebdâfî olarak yer verilen ilkelere örnekler verelim.

Kelam ilminde, asıl meselelerin anlaşılması, aklen temellendirilmesi ve karşıt inançlara karşı savunulması için kullanılan, ama kendisi akaid içinde yer almayan kavramlar ve başlangıç bilgilerine ne ad verilir?

- A) Dakikü'l-kelâm
- B) Mesâil
- C) Vesâil
- D) Uluhiyyet
- E) Makâsıd

"Mesâil" ve "makasid" hakkında aşağıdaki açıklamalardan hangisi doğrudur?

- A) Kelamda görülen felsefi nitelikteki tartışmalı meselelerdir.
- B) Geniş hacimli kelam kitaplarında yer alan ince ve ayrıntılı meselelerdir.
- C) Doğrudan akide konusu olmayıp bu ana konuları açıklamaya yarayan bilgilerdir.
- D) Doğrudan dinî akideleri oluşturan temel konulardır.
- E) İslam akaidini ispatta kullanılan usul, yöntem ve ilkelerdir.

Aşağıdakilerden hangisi, kelam ilminin "mebadî" veya "vesail"i içinde yer almaz.

- A) Arazlar hâdis (sonradan varolmuş) ve geçici varlıklardır.
- B) Hâdislerden hâlî olmayan şey de hâdistir.
- C) Hâdis olan her şey değişiklik halindedir.
- D) Allah, cisim değildir, cisimlere benzemez.
- E) Her eserin bir müessiri vardır.

Aşağıdakilerden hangisi, kelam ilminin "mebadî"si içinde yer alır.

- A) Kıyam bi-nefsih
- B) Cevher, Cevher-i ferd
- C) Kadîm, bâki
- D) Berzah, şefaât, ru'yetullah
- E) Alîm, mürîd, kadîr

Kelamcılar, müteşâbih ayetlerin te'vîlini içeren eserleriyle tefsir ilmine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Buna örnek teşkil eden aşağıdaki eserlerden hangisi İ. Maturidi'ye aittir?

- A) "Tevâliu'l-Envâr min Metâlii'l-Enzâr"
- B) "Tenzîl-Kur'an 'ani'l-Metâ'in"
- C) "Müteşâbihu'l-Kur'an"
- D) "Mefâtihu'l-Ğayb"
- E) "Esâsü't-Takdis"

Aşağıdaki eserlerden hangisi İmam Maturidi'ye ait olup, Kelamcılarının tefsir ilmine önemli katkılarında örnek teşkil eder?

- A) Gâyetü'l-Merâm fi İlmî'l-Kelam
- B) el-Minhâc fi Usûli'd-Dîn

- C) el-Akâidü'l-'Adudiyye
- D) Te'vîlâtü'l-Kur'an
- E) El-Ümm

Kelam ilminin felsefeden ayrılan yönlerini açıklayalım.

Kelam ilminin amaçlarını maddeler halinde sıralayınız.

Dış kaynaklı mistik, gnostik ve panteist felsefelerin, batınî anlayışların olumsuz etkilerine karşı, kelam ilmi, uyarıcı bir rol üstlenir. Bu yönüyle kelam, aşağıdakilerden daha çok hangisine katkıda bulunmaktadır?

- A) İslam tarihi
- B) Dinler Tarihi
- C) Tasavvuf
- D) Tefsir
- E) Rivayet ilimleri

İtikadî konu alan ilme "*el-Fıkhu'l-Ekber*" adını verilirken "fık" hangi manada kullanılmaktadır, akaid ile fıkıh arasında nasıl bir ilişki kurulmuş olmaktadır?

Hangi seçenekte verilen âlimler, itikatla ilgili eserlerine "el-Fıkhu'l-Ekber" ismini vermişlerdir?

- A) Ebu Hanîfe, İdris eş-Şafii
- B) Ebu Hanîfe, İmam Ebu Yusuf
- C) Ebu Hanîfe, Adududdin el-İcî
- D) Ahmed b. Hanbel, Ebu'l-Cafer et-Tahâvî
- E) Ahmed b. Hanbel, İbn Teymiyye

"Din Kültürü" veya "Temel Dinî Bilgiler" dersinde okunan akaid bilgilerinin yeterli olup kelam ilmine gerek olmadığını söyleyenlere ne cevap verirsiniz? Kelam ilminin işleve ve amaçları nelerdir? Maddeler halinde belirtiniz.

"Akide" veya "akâid" ismini taşıyan eserlere -mülfelerini belirterek- örnekler veriniz.

Akâid ile Kelâm arasında nasıl ilişki vardır?

Akaid risalelerinin kelam eserlerinden farkı, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kelâm, naklî deliller yanında aklî delileri de kullanma
- B) İman esasları yanında kimi amelî hükümlere de yer verme
- C) muhalif görüşleri vermeyip kendi mezhebinin görünüşünü verme
- D) Hacim olarak daha küçük olması
- E) Meseleleri delilleriyle açıklama ve tartışma yoluna gitmeme

Aşağıdakilerden hangisi Ömer en-Neseî'nin eseridir?

- A) el-Akîdetü'n-Nizamiyye
- B) el-Minhâc fî Usûli'd-Dîn
- C) el-Akâidü'n-Neseîyye
- D) el-Akîdetü'l-Vâsıtye
- E) el-Akâidü'l-'Adudiyye

Aşağıdakilerden hangisi Ebu'l-Meali el-Cüveynî'nin eseridir?

- A) el-Akîdetü'n-Nizamiyye
- B) el-Minhâc fî Usûli'd-Dîn
- C) el-Akâidü'n-Neseîyye
- D) el-Akîdetü'l-Vâsıtye
- E) el-Akâidü'l-'Adudiyye

Aşağıdaki kitap isimlerinden hangisi, kelim ilminin dinin temelini oluşturan aslı hükümleri (yani itikadî hükümleri) konu edinmesini yansıtmaktadır?

- A) el-Minhâc fî Usûli'd-Dîn
- B) el-Akîdetü'l-Vâsıtye
- C) İlcâmu'l-Avâm an İlmî'l-Kelâm
- D) İstihşânü'l-havd fî ilmî'l-Kelâm
- E) Şifâ'u'l-Alîl

Kelam ilmine "**Usûlü'd-din** (أصول الدين)" adının verilmesinin nedenini ayrıntılı olarak açıklayınız.

İsminde "... **Usûli'd-Dîn**" ibaresi geçen kelim eserlerini, müellifiyle beraber yazınız.

Kelam ilmine "**nazar ve istidlal ilmi**" de denilmesi, onun hangi yönüne işaret etmektedir?

Gelişim sürecinde kelim ilminin aldığı isimleri sıralayınız.

Kelam ilmine verilen isimlerden hangisi, onun ele aldığı problemlerin çözümünde metod itibariyle tefekkür, düşünme ve akıl yürütmeyi esas aldığını öne çıkartır?

- A) Nazar ve İstidlal ilmi
- B) Usûlü'd-din ilmi
- C) Tevhid ilmi
- D) Akaid ilmi
- E) Cedel ve münazara ilmi

Gelişim sürecinde itikadî konu alan ilme verilen isimleri maddeler halinde yazınız.

Kelam ilmine "kelam ilmi" denilmesinin nedenlerini yazınız.

Kelam Tarihi dersinde takip ettiğimiz kitabın tam adını yazınız.

Aşağıdakilerden hangisi kelim tarihini ve ilk dönem kelâmcıları bilmenin yararlarından değildir?

- A) İslam düşüncesinin gelişim aşamalarını takip etmek
- B) Farklı kelâmî görüşlerin etkisini silebilmek için tekfir mekanizmasını daha faal hale getirmek
- C) İtikadî alanda İslam toplumu içinde görülen farklılaşmalarının nedenlerini tespit etmek
- D) İlim, kültür ve siyaset ile itikad arasındaki etkileşimleri teşhis edebilmek
- E) Ayet ve hadisleri farklı anlamaya neden olan çeşitli etkenlerin farkına varmak

"**Sosyal Kelam**" nedir, ayrıntılı olarak açıklayalım.

KELAM İLMİNİN DOĞUŞUNDAKİ ÂMİLLER

Kelam ilminin doğuşundaki âmillerden, çeşitli ayet ve hadislerdeki ifade farklılıklarının rolünü açıklayalım.

Mütaşabih ayetlerin yorumunu insanların bilmelerinin mümkün olup olmadığı konusuna ilişkin ihtilafı, ilgili ayetin manası üzerindeki görüş ayrılığını özetleyelim.

".... Onun bazı ayetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de mütaşabihdir. Kalplerinde bir sapma olanlar, fitne çıkarmak ve onun te'vilini yapmak için mütaşabih ayetlerinin ardına düşerler. Oysa onun te'vilini ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar, 'Ona inandık, hepsi Rabb'imiz katındandır' derler...."

Mütaşabih ayetlerin yorumunu insanların bilmelerinin mümkün olup olmadığı bağlamında yukarıdaki ayetin manası üzerindeki ihtilafı açıklayınız.

Kelam ilminin doğuşundaki âmillerden ayet ve hadislerin özelliğinden kaynaklanan nedenleri maddeler halinde yazalım.

Kelam ilminin doğuşundaki âmillerden biri de hangi ayetlerin te'vilsiz alınıp hangilerininin te'vil edileceğidir. Bu konuda ihtilafa örnek olarak **ruyetullah** ile ilgili ayetlerin tevili konusunda mutezile ile ehl-i sünnet arasındaki ihtilafı açıklayalım.

“Gözler onu idrak edemez ama O, gözleri idrak eder (لا تَدْرِكُهُ الْاَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْاَبْصَارَ)” (6/En’âm, 103.)

“O gün bir takım yüzler aydıdır. Rab’lerine bakarlar (إِلَىٰ رُؤُوسِهِمْ يَوْمَ ذُنُوبِهِمْ) (75/Kıyame, 22-23.)

Bu ayetlerin nasıl anlaşılması gerektiği konusunda Mu’tezile ile Ehl-i Sünnet arasındaki ihtilafı açıklayınız.

İtikadî ihtilaflar ve farklı görüşlerin ortaya çıkışına siyasetin etkisini açıklayalım.

İslam tarihindeki ilk siyasi ihtilaflar neticesinde Müslümanlar arasında hangi itikadi meseleler ortaya çıkmıştır? Nedenlerini belirterek sıralayınız.

“İslam medeniyetinin gayr-i müslim unsurları, doğrudan İslam’ın temellerini hedef alan kitaplar yazacak bir özgürlük ortamı bulmuşlardır. Örneğin, Emeviler döneminde saray tabibi olarak görev yapan hristiyan ilahiyatçı Yuhanna ed-Dımeşkî, İslam’a karşı reddiyeler yazmış, Allah’ın birliği ve Hz. İsa’nın tabiatı konularında Müslümanlarla nasıl tartışılması gerektiğine ilişkin yöntemler tespit etmeye çalışmıştır. Bu metodik reddiyeler karşısında İslam alimleri de gerek hristiyanlığa gerekse başka din ve felsefî öğretilere karşı reddiyeler yazmışlardır.”

Yukarıdaki paragrafı, Kelam ilminin doğuşundaki âmiller açısından değerlendirilim.

İslam medeniyetinin yayıldığı coğrafyadaki gayr-i müslim unsurlar, doğrudan İslam’ın temellerini hedef alan kitaplar yazacak bir özgürlük ortamı bulmuşlardır. Müslüman kelimciler de bu reddiyeler cevap vermişler, gayr-i Müslimlerle yaptıkları tartışmalar sonucunda, İslam inancını ilmî ve akîl delillerle temellendiren ve savunan eserler yazmışlardır.

Bu olay, kelam ilminin doğuşunda etkenlerden hangisine örnek teşkil eder?

- A) Ayet ve hadislerdeki anlam zenginliği
- B) Rivayetçilikteki Sapmalar
- C) Kavramların Farklı Anlamalarda Kullanılması
- D) Fethedilen bölgelerdeki dinî ve felsefî okul ve cereyanlar
- E) İslam’a taşınan eski inançlar ve hurafeler

İslam tarihinde Müslüman idaresi altında yaşayan gayr-i Müslimlerin islama yönelik reddiyeler yazmış olmaları, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Ehl-i hadisin inanç konusunda felsefî nitelikte tartışmalara karşı çıkması
- B) Kelam ilminin temellerinin Mu’tezile tarafından atılmış olması
- C) İnancın, kalben benimsenmesi gereken bir olgu olması
- D) İslam’da din özgürlüğünün bulunması

E) Ehl-i hadisin farklı din ve inançlara ilgisiz kalması

Aşağıdakilerden hangisi, yeni müslüman olanların İslam dinine etkilerinden değildir?

- A) Gizli emellerini Müslüman kisvesi altında uygulamaya koymaları
- B) İsrailiyyat türünden çoğu uydurma rivayetlerin yaymaları
- C) Hurafe ve batıl inançlarını İslam’a sokmaları
- D) Eski din ve kültürlerine ait teolojik tartışmalarını İslam toplumuna taşımaları
- E) İslam’da öze dönüş hareketine öncülük etmeleri

Aşağıdakilerden hangisi farabi ve ibn Sina’nın en önemli temsilcileri olduğu felsefî cereyana verilen isimdir?

- A) Haşeviyye
- B) Mu’tezile
- C) Kerrâmiyye
- D) Meşşaiyye
- E) Nizamiyye

Aşağıdakilerden hangisi kelam ilminin ortaya çıkmasının etmenlerindendir?

- A) Ayet ve hadislerde kavramların farklı anlamlarda kullanılması
- B) İnaç alanında delile önem verilmemesi
- C) Ayet ve hadisleri anlama çabası
- D) İslam toplumundaki siyasi ihtilaflar
- E) Müslümanların farklı din ve kültürlerle karşılaşmaları

KELAM ÖNCESİ FIRKALAŞMALAR

İlk Ayrılık Olayı: Hâvâric

İlk itikadi firkalar, ne zaman ortaya çıkmaya başlamıştır?

- A) Sahabe devrinin sona emesiyle
- B) Kelam ilminin doğuşuyla
- C) Sahabe devrinde
- D) Tefsirde israiliyyatın yer almaya başlamasıyla
- E) Uydurma hadisleri tespit eden kitapların yazılmasıyla

İslam dünyasındaki ilk firkalaşma, ilk itikadi mezhebin ortaya çıkışı aşağıdaki olaylardan hangisinin akabinde görülmüştür?

- A) Mihne olayı
- B) Hakem olayı
- C) Kırtas olayı
- D) Cemel Savaşı

E) Hz. Ömer'in şehadeti

Aşağıdakilerden hangisi haricilerin kendilerine verdiği bir isimdir?

- A) Vasiliyye
- B) Adliyye
- C) Mârîka
- D) Şurât
- E) Gûlât

Aşağıdakilerden hangisi haricilere verilen isimlerden değildir?

- A) el-Muhakkimetu'l-Ülâ
- B) Harûriyye
- C) Râsibiyye
- D) Hâvâric
- E) Şu'ûbiyye

İslam tarihinde ilk ortaya çıkan fırka aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kaderiyye
- B) Hariciyye
- C) Cehmiyye
- D) Mutezile
- E) Mürcie

Haricîliğin doğuşuna ilişkin bilgiler, bizi kelim ilminin doğuş süreci (siyasî-itikadî görüş ayrılıkları – kelim ilmi ilişkisi) hakkında ne gibi değerlendirmelere ulaştırmaktadır? Açıklayınız.

İslam toplumunda ilk itikadi fırkaların ortaya çıkmasında aşağıdakilerden hangisi etken değildir?

- A) Kelim ilminin doğuşu
- B) Siyasi ihtilaflar
- C) Farklı kültür ve inançlarla karşılaşma
- D) İslam toplumundaki iç çatışmalar
- E) Ayetlerde farklı ifade ve anlatımların bulunması

Aşağıdakilerden hangisi Haricîlerin görüşlerinden değildir?

- A) Kureyşli olmayan biri halife olabilir.
- B) Halife Allah'ın emirlerini tam itaat mecburiyetindedir.
- C) Halife, Müslümanların özgür iradeleriyle seçilir.
- D) Doğru yoldan ayrılan halifenin yönetimden uzaklaştırılması gerekir.
- E) İlk dört halifenin halifelikleri meşrudur.

Haricîliğin doğuşuna ilişkin bilgiler, bizi kelim ilminin doğuş süreci (siyasî-itikadî görüş ayrılıkları – kelim ilmi ilişkisi) hakkında ne gibi değerlendirmelere ulaştırmaktadır? Açıklayınız.

Haricîliğin ortaya çıktığı olaylarda hangi itikadî meseleler ve ihtilaf konuları gündeme gelmiştir? Maddeler halinde yazıp kısaca açıklayınız.

Henüz kelim ilmi teşekkül etmemişken, sahabe devrinde, ortaya çıkan gûlât-ı şîa'da ne gibi uç görüşler görülür? Maddeler halinde yazınız.

Gulat-ı şîa'da görülen uç/marjinal/gulv görüşlerden .....i açıklayınız.

Gulat-ı Şîa'da görülen, "Allah'ın önceden açıkladığı kararını daha sonra ortaya çıkan bir durum nedeniyle değiştirmesi" anlamına gelen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bedâ
- B) İbâha
- C) Batnî te'vil
- D) Muvâfât
- E) Tebdil

Aşağıdaki fırkalardan hangisi gulat-ı şîa içinde yer alır?

- A) Muhakkimetu'l-âlâ
- B) İsnâ'şeriyye
- C) Keysaniyye
- D) Ezârika
- E) Mârîka

Aşağıdakilerden hangisi İsmâiliyye'ye verilen isimlerden değildir?

- A) Sebiyye(7ciler)
- B) Ta'limiyye
- C) İbâhiyye
- D) Bâtıniyye
- E) Keysaniyye

İsmâiliyye'nin haramları helal göstermek, bazı vacipleri değiştirme sapkınlığı, onları aşağıdakilerden hangisine yöneltmiştir?

- A) Ayetlerin ihtimal dâhilindeki manalardan, akla ve ilme uygun olanı tespite
- B) Ayetlerdeki anlam ve işaret zenginliklerini ilmî yöntemlerle tespite
- C) Muhkem ayetlere ibareleriyle uyuşmayan bâtnî anlamlar vermeye
- D) Ayetleri yorumlamada seleften gelen rivayetlerle yetinmeye
- E) Ayetlerin yalnızca zahiri manalarını esas almaya

MÜRÇİE

Tercih edilen görüşe göre, mürctie kelimesinin türemiş olduğu, "أرجأ" kökünden gelen 'ircâ'nın anlamı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çekişmeli konularda çekimser kalmak, susmak
- B) Geri bırakmak, ertelemek, tehir
- C) İyimser olmak, iyi gözle bakmak
- D) Umudunu korumak, ümit vermek
- E) Korku ile ümit arasında bulunmak

Mürctie'nin Ehl-i sünnet tarafından kesinlikle reddedilen görüşlerini yazınız.

Mürctie'nin Mâturîdîler ve eş'arîler tarafından da paylaşılan görüşlerini yazınız.

Mürctie'nin Ebu Hanîfe'nin eserlerinde paylaşılan ve mâturîdîlerce benimse- nen görüşlerini yazınız.

Mücessime'nin en ileri çıkan ismi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kadî Ebu Ya'la ibn Ferrâ
- B) Mukatîl b. Süleyman
- C) Hişam b. Hakem
- D) Huseyn en-Neccâr
- E) Muhammed b. Kerrâm

Ehl-i hadis içinde yer alan Kâdî Ebu Ya'la'nın oğlu Kadî Ebu'l-Huseyn, "Umulur ki Allah sana makam-ı mahmud'u verir (عَمِيَ أَنْ يُعِدَّكَ رَبُّكَ فَهَامًا مَحْمُودًا)" (İsrâ 17/79.) ayeti hakkındaki açıklamalarını yazınız.

Müşebbihe ve Mücessime'de aşağıdakilerden hangisi görülmez?

- A) İlahî zat ile mahlûkât arasında benzerlik olduğunu söyleme
- B) Yedullah, vechullah gibi müteşabihleri tevîl etme
- C) Allah'ın cüzlerden oluştuğunu kabul etme
- D) Allah cisim olduğunu söyleme
- E) Allah'ın imamlara hulûl ettiğini ileri sürme

Müşebbihe ve Mücessime'de aşağıdakilerden hangisi görülmez?

- A) İlahî zat ile mahlûkât arasında benzerlik olduğunu söyleme
- B) Allah'ın ilim, sem' ve basar gibi meânî sıfatlarını nefyetme
- C) Allah'ın cüzlerden oluştuğunu kabul etme
- D) Allah cisim olduğunu söyleme
- E) Allah'ın imamlara hulûl ettiğini ileri sürme

Allah'ın cisim olup olmadığı konusunda, Kerrâmiyye'den nakledilen görüşleri yazalım. Kelamcıların "cisim" kavramına yaptıkları tanım üzerinde görüş birliğinin oluşmasının bu konudaki tartışmaları nasıl etkilediğini değerlendirelim.

Kaderiyye'nin temel görüşünü ve bu fırkanın iki öncüsünün isimlerini yazınız.

Sahabilerden Abdullah b. Ömer'e Basra'da (...) isimli birinin "Kader yoktur, her şey önceden kaydı olmaksızın ilk kez başlayıp olmaktadır." dediği haber verilmiştir. Bunun üzerine, Abdullah b. Ömer "...Uhud Dağı kadar altını olsa ve onu infak etse kadere inanmadıkça, Allah onun hayrını kabul etmez." demiş ve kaderin iman şartlarından olduğuna dair Cibril Hadisi'ni rivayet etmiştir (Müslim, İman, 1.)

Bu rivayette kaderi reddeden kişi (...) aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Amr b. Ubeyd
- B) Mabed el-Cüheni
- C) Ca'd b. Dirhem
- D) Ebu Ali el-Cübbâî
- E) Sümâme b. el-Eşras

Hangi seçenekte Kaderiyye'nin iki öncü ismi verilmiştir?

- A) Vasil b. Ata - Amr b. Ubeyd
- B) Ca'd b. Dirhem - Cehm b. Safvân
- C) Abdullah er-Rasibî - Nafi b. ezrak
- D) Mabed el-Cüheni - Ğaylan ed-Dimîşkî
- E) Ebu Ali el-Cübbâî - Ebu Haşim el-Cübbâî

(Mu'tezile henüz yokken ortaya çıkan) Kaderiyye'nin iki öncüsü, hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Ma'bed el-Cühenî ve Ğaylan ed-Dimîşkî
- B) Ca'd b. Dirhem ve Cehm b. Safvan
- C) Amr b. Ubeyd ve Vasil b. Ata
- D) Ebu Ali el-Cübbâî ve Ebu Haşim el-Cübbâî
- E) Ebu'l Huzeyl el-Allâf ve İbrahim en-Nazzam

Kaderiye ile Mu'tezile arasındaki ilişkiyi belirtiniz.

FELSEFİ NİTELİKTE İNANÇ TARTIŞMALARI VE İLK KELAM EKOLLERİ

Cehmiyye

Allah'ın sıfatları konusunu ilk kez felsefî bir düzeyde, kelimâ bir yaklaşımla ele alan isim, aşağıdakilerden hangisi?

- A) Cehm b. Safvan
- B) Mabed b. Halid el-Cüheni
- C) İbn Küllâb el-Basrî
- D) Ca'd b. Dirhem
- E) Kadi abu bekr el-Bâkılânî

Felsefî düşünceler temelinde ilk kez ilahî sıfatları nefyeden aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cehm b. Safvan
- B) Mabed b. Halid el-Cüheni
- C) İbn Küllâb el-Basrî
- D) Ca'd b. Dirhem
- E) Kadi abu bekr el-Bâkılânî

Felsefî nitelikte tartışmalar, ilk kez hangi konuda, ne zaman ve kimlerle başladığı söylenebilir?

Tabîinden olup (vf. 118) ilk kez, Allah'ın ezeli sıfatlarından söz etmenin tevhid ve tenzih esasıyla bağdaşmayacağını; Kur'an'ın yaratılmış olduğunu ileri süren kişi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mabed el-Cüheni
- B) Ca'd b. Dirhem
- C) Cehm b. Safvân
- D) Hüseyin en-Neccâr
- E) Muhammed b. Kerrâm

Ca'd b. Dirhem'in kelâmî görüşlerinin maddeler hâlinde sıralayınız.

Ca'd b. Dirhem'in felsefi nitelikte ilk kelimâ tartışmalara örnek oluşturan görüşleri arasında aşağıdakilerden hangisi **yer almaz**?

- A) Âlemin cevher ve arazlardan oluştuğu ve hâdis olduğu
- B) İlahî Sıfatların nefyi
- C) Kur'an'ın mahluk (yaratılmış) olduğu
- D) Cebr fikri

E) Cismanî haşrin reddi

Ca'd b. Dirhem'in felsefi nitelikte ilk kelimâ tartışmalara örnek oluşturan görüşleri arasında aşağıdakilerden hangisi **yer almaz**?

- A) İlahî Sıfatların nefyi
- B) İnsanın özgür irade sahibi olmadığı
- C) Kur'an'ın mahluk (yaratılmış) olduğu
- D) Allah'ın insan suretinde bir cisim olduğu
- E) Âlemin cevher ve arazlardan oluştuğu ve hâdis olduğu

Ca'd b. Dirhem'in felsefi nitelikte ilk kelimâ tartışmalara örnek oluşturan görüşlerini sıralayınız.

Ca'd b. Dirhem, "Allah Teâlâ'nın zâtı dışında kadîm sıfatları yoktur. Eğer bu tür sıfatları bulunsaydı Allah'ın birliği (tevhid) ilkesi ortadan kalkardı." demiştir.

Aşağıdakilerden hangisi, bu görüşün bir sonucudur?

- A) İnsanın gerçekte özgür iradesi yoktur.
- B) Âlem cevherler ve arazlardan ibarettir.
- C) Âlem hâdis olduğuna göre bir yaratıcısı vardır.
- D) Kur'an-ı Kerim hâdistir, yaratılmıştır.
- E) Akıl, tek başına iyi ve kötüyü ayırt edebilir.

Aşağıdakilerden hangisi, Allah'ın zatı dışında kadim varlıklar tanımayı gerektireceği düşüncesiyle ilahî sıfatların nefyinin doğrudan bir sonucudur?

- A) Cebr
- B) Cebr-i hâlis
- C) Tefvîd
- D) Halku'l-kur'ân
- E) el-Va'd ve'l-vaîd

Cehm b. Safvan'ın ilahî sıfatları nefyeden görüşünü açıklayınız.

ilahî sıfatların nefyi ile "Kur'an'ın yaratılmıştır" görüşü arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

Aşağıdakilerden hangisi, imanın marifet olduğunu, büyük günah işleyenin hükmünü Allah'a bırakmak, ahirete ertelemek gerektiğini savunan isimlerden-
dir?

- A) Vasıl b. Ata
- B) Amr b. Ubeyd
- C) Cehm b. Safvân
- D) İbn Teymiyye
- E) İbn Huzeyme

Fail, yalnızca Allah'tır. "Rüzgâr esti, ağaç hareket etti, yaprak uçtu" sözlerinde ise mecazi bir anlatım vardır. İşte insana da filler böyle mecazen izafe edilir. Allah insan için, belli bir fiile ait seçim ve fiilin kendisiyle gerçekleştiği bir güç yaratmıştır. Fiili insanda Allah yaratmaktadır. Bu da Allah'ın insan için uzunluk yaratıp insanın onunla uzun boylu olması gibidir.

Yukarıdaki görüşleriyle temayüz eden isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mabed el-Cüheni
- B) Ğaylan ed-Dimîşkî
- C) Osman b. Hâlîd et-Tavîl
- D) Cehm b. Safvân
- E) Muvakkuddin ibn Kudame

Cehm b. Safvan'ın iman anlayışını açıklayınız?

Aşağıdakilerden hangisi Cehm b. Safvan'ın görüşlerinden değildir?

- A) Büyük günah işleyenlerin hakkındaki nihaî hükmü Allah'a bırakma
- B) Kalam Sifatının Nefyi ve Kur'an'ın yaratılmış olduğu görüşü
- C) Allah'ın ilminin ezeli olamayacağı
- D) Ru'yetullahın Reddi
- E) Ahiret Hayatının Faniliği

Cehm b. Safvan, ahiret hayatının sonsuz olmadığını; cennet ve cehennem bir süre sonra yok olup tek Allah'ın kalacağı iddiasını aşağıdaki ayetlerden hangisine dayandırmıştır?

- A) "...Yer, kıyamet günü Allah'ın avucundadır (الْقِيَامَةُ الْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ)..."
- B) "...Rabb'i dağa tecelli edince onu darmadağın ediverdi (فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ (دَكًّا)..."
- C) "...Hüküm ancak Allah'ındır (إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ)"
- D) "O, Evvel'dir, Âhir'dir (هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ)..."
- E) "O, yaratıp şekil verendir (الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى)"

Aşağıdakilerden hangisi, Cehmiyye'nin Mu'tezile'den temelden ayrıldığı bir görüştür?

- A) Haberî sıfatları te'vil
- B) İlahî sıfatların nefyi
- C) Ruyetullahın reddi
- D) Halku'l-Kur'an
- E) Cebr fikri

Cehm b. Safvan ve Cehmiyye'nin kalam tarihi içindeki tesiri kısaca belirtiniz.

Aşağıdakilerden hangisi Cehm b. Safvan'ın Mu'tezile'ye tesir ettiği görüşlerden biri değildir?

- A) Kulların filleri ezelde takdir edilmiştir.
- B) Kur'an mahluktur.
- C) Allah'ın ilim, irade ve kudret gibi ezeli sıfatları yoktur.
- D) Nasslarda Allah'a izafe edilen "yed", "vech" gibi ifadeler uygun biçimde tevil edilmiştir.
- E) Allah, görülmesi imkânsızdır.

Mutezile

Aşağıdakilerden hangisi, "mu'tezile"nin kelime anlamıdır?

- A) Ayrılanlar, bir tarafa çekilenler
- B) dalalet düşenler ve sapkınlaşanlar
- C) Cemaat ve birlik
- D) Tevhid ehli
- E) Adalet ehli

Mu'tezile'nin kurucusu kimdir, ilk önce hangi görüşüyle farklı bir grup olarak ortaya çıkmıştır?

"el-menzile beynel-menziletayn" görüşünü ilk kez aşağıdakilerden hangis dile getirmiştir?

- A) Vasil b. Ata
- B) Hasan-ı Basri
- C) Amr b. Ubeyd
- D) Maturudi
- E) Eş'ari

Aşağıdakilerden hangisi kalam ilminin teşekkül aşamasında felsefi düşünce- den en çok etkilenen ve yararlanan kelâm mektebidir?

- A) Kaderiyye
- B) Selefiyye
- C) Maturidiyye
- D) Mu'tezile
- E) Mürcie

Mu'tezile nerede ve ne zaman teşekkül etmeye başlamıştır?

- A) Hicri 2. yüzyılda Basra'da
- B) Hicri 2. yüzyılda Bağdat'ta

- C) Hicri 3. yüzyılda Medine'de
- D) Hicri 4. yüzyılda Bağdat'ta
- E) Hicri 4. yüzyılda Kufe'de

Kelamcıların ilklerinden olan Vasıl b. Ata'nın hocası, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yakub b. İshak el-Kindî
- B) Hasan-ı Basri
- C) mr b. Ubeyd
- D) Ahmet b. Hanbel
- E) ibn Teymiyye

Aşağıdakilerden hangisi Hasan-ı Basri ile aynı dönemde yaşamıştır?

- A) Kadî Abdulcebbar
- B) Ebu'l-Hasen el-Eş'ari
- C) Ahmed b. Hanbel
- D) Vasıl b. Ata
- E) Ebu Mansur el-Maturîdî

Mutezile ekolünün ilk fikir önderi ve imamı kabul edilen şahıs aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zemahşeri
- B) Hasan Basri
- C) Câhız
- D) Vasıl b. Ata
- E) Kadi Abdulcebbar

Aşağıdakilerden hangisi Mu'tezile'nin kurucusudur?

- A) Ma'bed el-Cühenî
- B) Yahya en-Nahvî
- C) Vâsıl bin Atâ
- D) ibn Kudame el-Makdisî
- E) Kâdî Abdulcebbar

Aşağıdaki kelamcılardan hangisi, Hasan-ı Basri'nin öğrencisi iken büyük günah işleyen kimsenin durumu hakkındaki farklı bir görüş ileri sürerek onun çizgisinden ayrılmıştır?

- A) Amr b. Ubeyd
- B) Ebu'l-Hasan el-Eş'ari
- C) Ebu Hanife
- D) Malik b. Dinar
- E) Vasıl b. Ata

Aşağıdaki kelamcılardan hangisi Bağdat Mu'tezile'sinin kurucusu kabul edilen isim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vâsıl b. Atâ
- B) Ebu'l-Huzeyl el-Allâf
- C) İbrahim en-Nazzam
- D) Amr b. Ubeyd
- E) Bişr b. el-Mu'temir

Hicrî 3. yüzyılda Mu'tezile kelamındaki gelişmeleri belirtiniz.

Mu'tezile'nin doğuşu ve gelişimini hazırlayan sebepler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) İtikadi ihtilaflara çözüm arayışı
- A) Yabancı kültür mensuplarıyla tartışma
- B) Tercüme faaliyetleri
- C) İktidar tutkusu
- D) Felsefe merakı

Tercüme faaliyetleri neticesinde oluşan felsefi kültürden faydalanmış olan Ebu'l-Hüzeyl el-Allâf, **varlık ve isbat-ı vacib** konusundaki görüşleriyle kelam ilmine ne gibi katkıları olduğunu açıklayalım. (s. 69.)

Ebu'l-Huzeyl el-Allâf'ın âlem ve isbat-ı vaciple ilgili görüşleri nelerdir?

Ebu'l-Huzeyl el-Allâf'ın ahiret konusundaki görüşünü Cehm b. Safvan'ın görüşüyle karşılaştırınız.

Ebu'l-Huzeyl'in zat-sıfat ilişkisine dair görüşünü açıklayalım.

En-Nazzâm'ın "kumûn-zuhûr" ve "parçalanamayan cüz (el-cüzü'llezi lâ yetecezza)" hakkındaki görüşünü açıklayalım.

I. Tüm mahlukat, tek seferde ve aynı anda yaratılıp birbirinin içine gizlenmiştir.

II. Allah, şerre kâdir olmakla nitelenemez. Kulun salahına olmayanı yapmaya Allah, kâdir değildir.

III. Parçalanamayan bir cüz (cevher-i ferd, atom) yoktur

Bu görüşler, aşağıdaki kelamcılardan hangisine aittir?

- A) İbrahim en-Nazzam
- B) Ebu'l-Huzeyl el-Allaf
- C) Amr b. Ubeyd
- D) Vasıl b. Ata
- E) Amr b. Bahr el-Câhız

Parçalanamayan bir cüz (cevher-i ferd, atom) yoktur, görüşünü kabul eden Mu'tezili kelimci aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ebul'-Huzeyl el-Allaf
- B) İbrahim en-Nazzam
- C) Amr b. Ubeyd
- D) Ca'fer b. Harb
- E) Amr b. Bahr el-Câhız

"Allah, şerre kâdir olmakla nitelenemez. Kulun salahına olmayanı yapmaya Allah, kâdir değildir." görüşlerini ileri süren Mutezilî kelimci aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Amr b. Bahr el-Câhız
- B) Ebul'-Huzeyl el-Allaf
- C) İbrahim en-Nazzam
- D) Amr b. Ubeyd
- E) Ca'fer b. Harb

"Tüm mahlukat, tek seferde ve aynı anda yaratılıp birbirinin içine gizlenmiştir. Bunlar arasındaki zaman farkı, yaratılışlarında değil gizlendikleri yerden çıkışlarındandır." şeklinde ifade edilen görüşe ne ad verilir?

- A) Cem ve fark
- B) Kevn ve fesad
- C) Kumûn ve zuhur
- D) âlem-i gayb ve âlemi şehadet
- E) vahdet-i vücud ve vahdet-i şuhud

"Tüm mahlukatın tek seferde ve aynı anda yaratılıp birbirinin içine gizlenmiştir. Bunlar arasındaki zaman farkı yaratılışlarında değil gizlendikleri yerden çıkışlarındandır." şeklinde ifade edilen görüş aşağıdaki kelimcilerden hangisine aittir?

- A) Hâris el-Muhâsibî
- B) Muhyiddin ibn Arabi
- C) İbrahim en-Nazzam
- D) İbn Huzeyme
- E) Amr b. Bahr el-Câhız

Amr b. Bahr el-Câhız'ın kelim ilminin çeşitli konularında yazmış olduğu risaleleri, günümüzde derlenip yayımlanmıştır. Bu Eserin ismini yazınız.

- Bilgiler, (maârif) insanın tabiatında vardır. Cehennem ehli sonsuza kadar orada azap içinde kalmazlar, çünkü ateşin tabiatına dönüşürler." görüşlerini ileri süren,

- çoğu eserleri günümüze dek ulaşmış olan,
- önemli dil bilginleri arasında yer alan mutezili kelimci aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İbrahim en-Nazzam
- B) Ebul'-Huzeyl el-Allaf
- C) Amr b. Ubeyd
- D) Ca'fer b. Harb
- E) Amr b. Bahr el-Câhız

Aşağıdaki kelimcilerden hangisi Mu'tezile mezhebine mensuptur?

- A) Haris b. Esed el-Muhasibi
- B) Ebu Bekr el-Bakillani
- C) Ebu'l-Abbas el-Kalanisi
- D) el-Cüveyni
- E) Ebu Ali el-Cubbâî

Aşağıdaki kelimcilerden hangisi Mu'tezile mezhebine mensuptur?

- A) Ebu Huzeyl el-Allâf
- B) İbn Teymiyye
- C) Ali b. Osman el-Üşî
- D) Ebu'l-Ferec Abdurrahman ibnu'l-Cevzî
- E) CA'd b. Dirhem

Aşağıdaki âlimlerden hangisi Mu'tezile mezhebine mensuptur?

- A) Ali b. Osman el-Üşî
- B) Haris el-Muhasibî
- C) İbn Kuteybe
- D) Zemahşerî
- E) İ. Evzâî

"Kitabu'l-İntisar ve'r-Redd ala'r-Ravendiyyi'l-Mulhid" isimli eserin müellifi Mu'tezilî kelimci aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kâdî Abdülcebâr el-Hemedânî
- B) Ebu Huzeyl el-Allâf
- C) Ebu'l-Huseyn el-Hayyât
- D) Amr b. Bahr el-Câhız
- E) Ebu'l-Hüseyn el-Basrî

Kâdî Abdülcebâr'ın eserleri hakkında bilgi verelim.

Kâdi Abdulcebbar'ın günümüze ulaşan eserlerinin isimlerini sıralayınız.

Aşağıdakilerden Kâdi Abdülcebbar için söylenemez?

- A) İlk önceleri itikatta (usûl) Eş'ariyye mezhebindedir
- B) Onunla Mu'tezile kelamı olgunluk dönemine ulaşmıştır.
- C) Pek çok eseri günümüze ulaşmış ve yayımlanmıştır.
- D) Eserleri, Kalam ilmi alanındaki en hacimli eserlerdendir.
- E) Ayetleri zahiri manalarıyla alma konusu aşırı davranmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, Kâdi Abdulcebbar'ın eserleridir?

- A) el-Mu'temed fi Usûli'l-Fıkh
- B) Kitabu'l-İntisar
- C) Kitâbu'l-Osmâniyye
- D) el-Muğnî fi Ebvâbi't-Tevhid ve'l-Adl
- E) el-Keşşâf an Hakâiki't-Tenzil ve Uyûni'l-Ekâvil

Aşağıdakilerden hangisi, Kâdi Abdulcebbar'ın eserleridir?

- A) Kitabu'l-İntisar ve'r-Redd ala'r- Ravendiyyi'l-Mulhid
- B) el-Mu'temed fi Usûli'l-Fıkh
- C) eş-Şâmil fi Usûli'd-Din
- D) Şerhu'l-Usûli'l-Hamse
- E) Kitâbu'l-Osmâniyye

Aşağıdakilerden hangisi, Kâdi Abdulcebbar'ın eserleridir?

- A) el-Mu'temed fi Usûli'l-Fıkh
- B) Fadlu'l-İ'tizâl ve Tabakâtü'l-Mu'tezile
- C) Kitabu'l-İntisar
- D) Kitabu'l-Erbain fi Usûli'd-Din
- E) Tabsiratü'l-Edille fi Usûli'd-Dîn

Aşağıdakilerden hangisi, Kâdi Abdulcebbar'ın eserleridir?

- A) Şerhu'l-Usûli'l-Hamse
- B) Tabsiratü'l-Edille fi Usûli'd-Dîn
- C) El-Fıkhü'l-Ekber
- D) Te'vilâtü'l-kur'an
- E) El-Fıkhü'l-Ebsad

Ebu'l-Hüseyn el-Basri'nin günümüze ulaşan eseri hakkında bilgi veriniz.

Basra Mu'tezilesi'nin önemli isimlerini sıralayınız.

Bağdat Mu'tezilesi tarafından benimsenen "*mefdulün imamet*" görüşünü açıklayınız.

Bazı Mu'tezilîler ve Zeydiyye tarafından benimsenen "*mefdulün imamet*" görüşünü açıklayınız.

"Ashabın en faziletli ve halifelğe en layık sahabe Hz. Ali'dir. Ancak Hz. Ebu Bekr, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın da halifelikleri meşrudur." görüşünü kabul eden gruplar, hangi seçenekte verilmiştir?

- A) Bağdat Mutezilesi, Zeydiyye
- B) Basra Mutezilesi, İsmailiyye
- C) Zeydiyye, İmamiyye
- D) Zeydiyye, İsmailiyye, İmamiyye
- E) Ehl-i Hadis, Mürcie, Cebriyye

Basra Mu'tezilesi tarafından benimsenen "*efdâlin imamet*" görüşünü açıklayınız.

Aşağıdakilerden hangisi Bağdat Mu'tezilesi'nin Basra mutezilesinden ayrıldığı görüştür?

- A) Büyük günah işleyenlerin fasık olacağını söylemeleri
- B) İtikadî konularda akîl delillere ağırlık vermeleri
- C) Bazı fiillerin iyi ya da kötü oluşunu, tek başına akıl zaruri olarak kavrayacağını kabul etmeleri
- D) Peygamberlerin ismet sıfatına sahip olması gerektiğini söylemeleri
- E) Hz. Ali'yi sahabenin en üstünü saymaları ve mefdulün imametini kabul etmeleri

Aşağıdakilerden hangisi Mu'tezilî kelamcılardan değildir?

- A) Kâdi Ahmed b. Ebi Duad
- B) Ebu'l-Hüseyn el-Basri
- C) Ebu'l-Hüseyn el-Hayyat
- D) Amr b. Ubeyd
- E) İbn Hüzeyme

Mihne Devri

Abbasi halifelerinden Me'mun, Mu'tasım ve Vasık döneminde, âlimlerin Hal-ku'l-Kur'an konusunda sorguya çekilip Kur'an'ın yaratılmışlığını kabul etmeyenlere ezilme edimesi olayına ne ad verilmektedir?

- A) Cebr
- B) Fitne

- C) Mihne
- D) Hurûc
- E) İ'tizal

Mutezile, bir dönem, Abbasi halifelerinin gücünü arkasına alarak insanlara Kuran'ın mahluk olduğunu zorla kabul ettirmeye çalışmış, pek çok alime işkence ve eziyet yapılmıştır. Bu döneme ne ad verilir?

- A) Kırtas olayı
- B) Fetret dönemi
- C) Mihne dönemi
- D) Fasid devir (devr-i bâtil)
- E) Hüzün yılı

Mu'tezile'yi devlet çevresinden uzaklaştıran abbasi halifesinin adı nedir?

- A) Mehdi
- B) Mu'tasım
- C) Harun Reşid
- D) Mütevekkil
- E) Me'mun

Mihne devrine son veren ve mutezileyi devlet kurumlarından tasfiye eden sultan aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Me'mun
- B) Mu'tasım
- C) Vasık
- D) Mütevekkil
- E) Harun er-Reşid

Aşağıdaki ilim adamlarından hangisi Mu'tezile mezhebine mensuptur?

- A) Haris b. Esed el-Muhasibi
- B) Ebu Bekr Bakillani
- C) Ebu'l-Abbas el-Kalanisi
- D) Ebu'l-Meâlî Cüveyni
- E) Ebu Ali el-Cübbâî

beş temel (el-usûlü'l-hamse)

Mu'tezile'nin tevhid ilkesi çerçevesinde ileri sürdükleri görüşler nelerdir?

Kelam ilminin kurucusu sayılan Mu'tezile'nin, el-Usûlü'l-hamse'nin ilki olan "tevhid" prensibi çerçevesinde ileri sürdükleri görüşler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Allah'ın, madde ve cisimlere ait hiçbir somut özellikle tanımlanamayacağı

- B) Müteşâbih ibarelerin te'vil edilmesi
- C) Ruyetullah'ın reddi
- D) Emri bi'l-ma'rûf
- E) Halku'l-Kur'an

Mu'tezile'nin "*tevhid*" prensibi çerçevesinde ileri sürdükleri görüşlerinden "**me'ânî sıfatların nefyi**"ni kısaca açıklayınız.

Mu'tezile'nin Allah'ın me'ânî sıfatlarını (Türkçe'de sonu -'mek, -'mak ile biten sıfatlar) nefyetmesinin gerekçesini açıklayınız.

Mu'tezile'nin **Ruyetullah'ı** reddetmekteki gerekçesini açıklayınız.

Mu'tezile'nin aşağıdaki görüşlerinden hangisi, bu mezhebin adalet ilkesinin uzantısı değildir?

- A) Allah'ın fiillerinde bir hikmetin olması gerektiği
- B) Allah'ın görülmesinin imkânsız olduğu
- C) Allah'ın itaatkâr bir kulu asla cezalandırmayacağı
- D) Allah'ın kul için aslah olanı yapması gerektiği
- E) Allah'ın kula ancak güç yetirebileceği sorumluluklar yükleyeceği

Aşağıdakilerden hangisi Mu'tezile'nin beş temelinden (usul-i hamse) değildir?

- A) Adalet
- B) İstidlal
- C) Tevhid
- D) el-menzile beyne'l-menzileteyn
- E) va'd ve va'id

Aşağıdaki ilkelerden hangisi Mu'tezile'nin beş esasından biridir?

- A) Ahiret
- B) Adalet
- C) Akılcılık
- D) İmamet
- E) Nübüvvet

Aşağıdaki ilkelerden hangisi Mu'tezile'nin beş esasından değildir?

- A) Tevhid
- B) Adalet
- C) Nübüvvet
- D) Emir bi'l-maruf nehiy ani'l-münker
- E) Va'd- vaid

Aşağıdaki ilkelerden hangisi Mu'tezile'nin beş esaslarından biri değildir?

- A) Tevhid
- B) Adalet
- C) İmamet
- D) Emir bi'l- maruf nehiy ani'l- münker
- E) Va'd- vaid

Aşağıdakilerden hangisi Mu'tezile'nin beş temelinden (usul-i hamse) değildir?

- A) Adalet
- B) Nübüvvet
- C) Tevhid
- D) el-menzile beyne'l- menzileteyn
- E) va'd ve va'id

Aşağıdaki ilkelerden hangisi, Mu'tezile'nin beş esasından biridir?

- A) Nübüvvet ve risalet
- B) el-İmâme ve's-siyase
- C) el-Va'd ve'l-Va'id
- D) Nazar ve istidlal
- E) Havf ve Reca

Aşağıdakilerden hangisi Mu'tezile'nin adalet ilkesi kapsamındaki konulardan değildir?

- A) Allah'ın kulunun salahına olanı yapması gerektiği
- B) Allah'ın ahirette görülmesinin aklen mümkün olmadığı
- C) Allah'ın fiillerinde mutlaka bir hikmetin olması gerektiği
- D) Allah'ın ahirette itaatkâr bir kulu asla cezalandırmayacağı
- E) Allah'ın ancak güç yetirilebilen hususları kullarına teklif edebileceği

Mu'tezilî düşünceyi belirleyen beş esası "**beş temel (el-usûlü'l-hamse)**" maddeler hâlinde yazınız.

el-Menziletü beyne'l-menzileteyn ilkesini açıklayınız.

Mutezile akılcılığı

Hem akıl hem de nakli esas alıp ağırlığı akla veren kelimelerin hangisidir?

- A) Cebriyye
- B) Mürcie
- C) Mutezile

- D) Eş'ariyye
- E) Selefiyye

"Akıl Aslı, Nakil Fer'dir." ilkesini aşağıdakilerden hangisi benimser?

- A) Mu'tezile
- B) Süfîler
- C) Selefiyye
- D) Mücessime
- E) Haşeviyye

Aşağıdakilerden hangisi, Mu'tezilenin akılcılığının tezahürlerinden değildir?

- A) Nakle (ayet ve hadislerle) yer vermeyen bir din anlayışı ortaya koyma
- B) Bazı itikadi konuların salt akılla kavranacağını kabul etme
- C) Akıl delillerle müteşabihleri te'vil etme
- D) Akıl hükümlere riayeti Allah'a vacip sayma
- E) Kelam ilminin kurucusu olma

Aşağıdakilerden hangisi ehl-i sünnet kelimelerin kabul görmemiştir?

- A) Bazı itikadi konuların salt akılla kavranacağını kabul etme
- B) Akideyi naklî deliller yanında akıl delillerle de temellendirme
- C) Akıl delillere dayarak müteşabihleri te'vil etme
- D) Akıl hükümlerine göre emirler ve yasaklar koymasını Allah'a vacip sayma
- E) Felsefî kavram ve mukaddimeleri kullanma

Mu'tezilenin akılcılığı hangi özelliklerinde ve görüşlerinde belirginleşmektedir;? Ayrıntılı olarak açıklayınız.

Mu'tezilenin akılcılığının bir boyutu olan "**akıl hükümlerine riayeti Allah'a vacip sayan**" yaklaşımı açıklayınız.

Zeydiyye

Aşağıdakilerden hangisi Zeydiyye'nin görüşlerinden değildir?

- A) İmam, ismen değil vasfen tayin edilmiştir.
- B) Efdal varken mefdulün imameti geçerlidir.
- C) İlk üç halifenin hilafeti meşrudur.
- D) İmam masum değildir, hata edebilir ve yanılabilir.
- E) Son imam ölmemiş, gizlenmiştir, vakti gelince dönecektir.

Aşağıdakilerden hangisi Zeydiyye mezhebinin önemli isimlerindedir?

- A) Abdullah b. Vehb er-Rasibî
- B) Nâfi b. Erzak
- C) Kasım b. İbrahim er-Rassi

- D) Muhtar es-Sekafi
- E) Muhammed Bâkır

Aşağıdakilerden hangisi Zeydiyye mezhebinin önemli isimlerindendir?

- A) Kaşifü'l-Ğita
- B) Ca'fer es-Sadık
- C) Muhtar es-Sekafi
- D) Ahmed b. Yahya ibn el-Murtazâ
- E) Yahya b. Zeyd b. Ali

Zeydiyye'nin **imâmet** konusundaki görüşlerini yazınız.

Aşağıdakilerden hangisi Zeydiyye'nin "el-usûlü'l-hamse"si içinde yer almaz?

- A) el-Menziletü beyne'l-menziletayn
- B) el-Va'd ve'l-va'id
- C) el-Emru bi'l-ma'ruf ve'n-nehî ani'l-münker
- D) Tevhid
- E) Adl

Zeydiyye'nin "**beş temel**"ini (el-usûlü'l-hamse) sıralayınız.

Mu'tezile ile zeydiyye arasında "**beş temel (el-usûlü'l-hamse)**" konusundaki farklılığı açıklayınız.

Şia içinde, en mutedil ve ehl-i sünnete en yakın mezhep aşağıdakilerden hangidir?

- A) Zeydiyye
- B) Ğulât-ı şia
- C) İsnâ'aşeriyye
- D) İmamiyye
- E) İsmâiliyye

Şia fırkaları arasında Mu'tezileye en yakın olanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Caferiyye
- B) İsmailiyye
- C) İsnâ'aşeriyye
- D) Zeydiyye
- E) Muhtariyye

imamiyye

İmamet'in, Hz. Ali'ye ve onunla Hz. Fatıma'nın soyundan gelen 11 imama ait olduğunu savunan mezhep aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ğulât-ı şia
- B) İsmailiyye
- C) İsnâ'aşeriyye
- D) Zeydiyye
- E) Muhtariyye

Özgürlük ortamı olsa bile, şîi olmayan bir toplumda, imamiyye inançlarının gizli bir şekilde yayılması ve yaşanmasını ilkesine verilen isim, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Takıyye
- B) Ruhsat
- C) Gaybubet
- D) Fitne
- E) Gaybiyye

Son imamın kaybolmasından zuhuruna kadar devam edecek olan dönemde takıyye vaciptir. Takıyye, ancak on ikinci imamın ortaya çıkıp bütün dünyayı hâkimiyeti altına alacağı devirle sona erecektir.

Bu inanç aşağıdaki fırkalardan hangisinde görülür?

- A) İmamiyye veya caferiyye
- B) Mutezile
- C) Cehmiyye
- D) Kaderiye
- E) Mücessime

İmamiyye mezhebinin **imamet** ilkesini ayrıntılı olarak açıklayınız.

İmamiyye inancında, imam için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İsmet sıfatına sahip ve yanılmazdır.
- B) Gizli ilahî bilgilere sahiptir
- C) Söyledikleri dinen bağlayıcıdır.
- D) İnsanlardan asla gizlenmez ve kaybolmaz.
- E) Allah tarafından tayin edilmiş ve nass ile bildirilmiştir.

İmamiyye'nin hangi ilkesi, müslümanlar arası ilişkilerde güven esasını ve birlik düşüncesini kaldırır?

- A) Mead
- B) İmamların masumiyeti
- C) Ğaybubet

- D) Rec'at
- E) Takiyye

ANA BÜNYE'DE (EHL-İ SÜNNET) FARKLILAŞMALAR

“Ehl-i sünnet ve'l-cemaat” ismini tahlil ediniz, bu isimlendirmenin mezhebin hangi özelliklerini öne çıkardığını açıklayınız.

Ehl-i sünnet kavramının tahlil edelim.Ehl-i sünnet ve ehl-i bid'at kavramlarıyla nelerin anlatıldığını açıklayalım.

Hiz. Peygamber ve ashabından itibaren gelen ana çizginin ve akaidin kelamlaşmasını temsil eden ekoller hangileridir?

Ehl-i sünnet, hangi itikadi mezheplerden oluşmaktadır?

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Ehl-i sünneti oluşturan itikadi mezheplerden oluşmaktadır?

- A) Eş'ariyye, Mâturîdiyye
- B) Selefiyye, Eş'ariyye, Mâturîdiyye
- C) Ehl-i hadis, Ehl-i rey, Ehl-i tarik
- D) Mu'tezile, Eş'ariyye, Mâturîdiyye
- E) Mâlikilik, Şafilik, Eş'arilik

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi Ehl-i sünnet *kelam* ekollerinden oluşmaktadır?

- A) Eş'ariyye, Mâturîdiyye
- B) Selefiyye, Eş'ariyye, Mâturîdiyye
- C) Ehl-i hadis, Ehl-i rey, Ehl-i tarik
- D) Mu'tezile, Eş'ariyye, Mâturîdiyye
- E) Mâlikilik, Şafilik, Eş'arilik

[Yukarıdaki soru için not: selefiyye kelam ekolü sayılmamaktadır.]

Selefiyye ile ehl-i sünnet, selefiyye ile maturîdiyye-eş'ariyye arasındaki ilişkiyi detaylı olarak açıklayınız.

Varlık ve uluhiyyet konusunda Ehl-i Sünnetin üzerinde birleştiği inançları sıralayınız.

Kaza-kader ve ef'âl-i ibâd konusunda ehl-i sünnetin (üç itikadî mezhebin) üzerinde birleştiği akideleri yazalım.

Selef-selefiyye ayrımını ayrıntılı olarak açıklayalım.

Aşağıdakilerden hangisi itikadi mezheplerden biri değildir?

- A) Maturidiyye
- B) Selefiyye
- C) Mu'tezile
- D) Eş'ariyye
- E) Selef

Ehl-i re'y

Aşağıdakilerden hangisi ehl-i re'y'den değildir?

- A) Abdullah ibn Mes'ud
- B) Abdullah ibn Ömer
- C) Hz. Ali
- D) Hz. Aişe
- E) Hz. Ömer

Aşağıdakilerden hangisi ehl-i re'y'den değildir?

- A) Ebu Hanife
- B) İmam Ebu Yusuf
- C) Ahmed b. Hanbel
- D) Hammad b. Ebi süleyman
- E) İmam Muhammed

Selefin 7 ilkesi

Selefin selefin de avam için vacip gördüğünü 7 ilke nelerdir? Maddeler halinde yazınız.

Selefin de avam için vacip saydığı 7 ilkeden “**Tasdik**” ilkesini AYRINTILI açıklayınız.

Selefin de avam için vacip saydığı 7 ilkeden **“takdis”** ilkesini *“Allah, Âdem’in çamurunu eliyle yoğurdu.”* ve *“Müminin kalbi Rahman’ın parmaklarından iki parmağı arasındadır.”* hadislerine uygulayarak örneklendiriniz.

“Allah, Âdem’in çamurunu eliyle yoğurdu.” ve *“Müminin kalbi Rahman’ın parmaklarından iki parmağı arasındadır.”* hadislerini iştirince, kişinin elin iki manada kullandığını bilmesi gerekir: (a) bu kelimenin “başlangıçta isim olarak konulduğu manadır. Bu da et, kemik ve sinirden oluşan bir uzuvdur. (b) mecaz ve istiare yoluyla anlatılan başka bir mana. Bu mana asla cisim değildir.

Gazzalî yukarıdaki açıklaması ile selefin 7 ilkesinden hangisini örneklendirmektedir?

- A) Marifet ehline teslim
- B) Aczi itiraf
- C) Tasdik
- D) Takdis
- E) Keff

“Allah, Âdem’in çamurunu eliyle yoğurdu.” ve *“Müminin kalbi Rahman’ın parmaklarından iki parmağı arasındadır.”* hadislerini iştirince, Allah’ın cisim ve uzvu olduğunun kastedilmediği, aksine Allah’ın şanına yaraşır bir mana kastedilmiş olduğuna inanmak gerekir.

Bu açıklama selefin 7 ilkesinden hangisini örneklendirmektedir?

- A) Marifet ehline teslim
- B) Aczi itiraf
- C) Tasdik
- D) Takdis
- E) Keff

Selefin de avam için vacip saydığı 7 ilkeden **“imsâk”** ilkesini açıklayınız.

"Müteşabih lafızları farklı bir kipe veya başka bir dile aktarmaktan, onlara ekleme veya eksiltme yapmaktan, onları bir araya getirmekten, birleştirmek veya ayırmak suretiyle onlar üzerinde değişiklik yapmaktan kaçınmak" selefin 7 ilkesinden hangisidir?

- A) Takdis
- B) Sükût
- C) İmsak
- D) Tasdik
- E) Keff

Gazzalî'nin "Müteşabihlerin manasını sormamak, o konuya dalmamak; bu konuda sorulmasını bidat; bu konuya dalmasının tehlikeli olduğunu, dalarsa farkına varmadan küfre düşüreceğini bilmektir." şeklinde tanımladığı ilkeyi yazınız.

Selefin de avam için vacip saydığı 7 ilkeden **“Keff”** ilkesini açıklayınız ve değerlendiriniz.

"Yedullah, istivâ gibi müteşabihleri araştırmaktan, üzerinde düşünmekten, kalben ve zihnen onlarla meşgul olmaktan uzak durmak" selefin 7 ilkesinden hangisidir?

- A) Marifet ehline teslim
- B) Aczi itiraf
- C) Tasdik
- D) Takdis
- E) Keff

Selefin 7 ilkesinden **"marifet ehline teslim"** i açıklayınız.

Selefin avam için gerekli gördüğü 7 ilkeden hangisi, müteşabihlerin peygamberler, sıddikler ve ilimde derinleşenler tarafından bilinebileceğini ifade etmekte ve ehl-i tarafından tevile kapı aralamaktadır?

Selefin avamın için vacip gördüğü 7 ilkeden hangisi, müteşabihlerin peygamberler, sıddikler ve ilimde derinleşenler tarafından bilinebileceğini ifade etmekte ve ehli tarafından tevile kapı aralamaktadır.

- A) Marifet ehline teslim
- B) Aczi itiraf
- C) Tasdik
- D) Takdis
- E) Keff

Selefiyye

Allah hakkındaki müteşabih ayet ve hadisleri zahiri manalarıyla almak, aşağıdakilerden hangisine yol açar?

- A) Teşbih ve tescime
- B) Tevhid ve tenzihe
- C) İtaat ve teslimiyete
- D) Taklitçiliğe

E) Taklitçilikten uzaklaşmaya

Aşağıdakilerden hangisi, prensip olarak müteşabihleri tevil etmeyip zahiri anlamıyla alır?

- A) Mutezile
- B) Eş'ariyye
- C) Selefiyye
- D) Cehmiyye
- E) Maturîdiyye

İcmâl devri Selefiyyesi

Aşağıdakilerden hangisinden, icmal devri Selefiyyesi uzak duramamıştır?

- A) Kelam ilmiyle ilgilenmekten
- B) Teşbih anlamına gelen ifadelerden
- C) Müteşabih ayetleri tevil etmekten
- D) Amel alanında re'yden itikat alanında istidlalden
- E) İtikat konusunda felsefi kavramlar kullanmaktan

İcmâl devri Selefiyye ile tafsil devri selefiyyesi arasındaki farklılıklar nelerdir? Kısaca özetleyelim.

İcmâl devri selefiyyesi	tafsil devri selefiyyesi

Aşağıdakilerden hangisi, icmâl devri selefiyyesinin önde gelen isimlerindedir?

- A) Hasan b. Muhammed ibnu'l-Hanefiyye
- B) Hasan el-Basrî
- C) Ahmed b. Hanbel
- D) ibn Teymiyye
- E) Ebu Ali el-Cubbâî

Aşağıdakilerden hangisi, icmâl devri selefiyyesinin önde gelen isimlerindedir?

- A) Abdu'l-Kahir el-Bağdadî
- B) Ebu'l-Muîn en-Neseî

- C) Ebu'l-Ferec Abdurrahman ibnü'l-Cevzî
- D) Muhammed b. Kerrâm es-Sicistânî
- E) Bişr b. el-Mu'temir

İbn Hanbel'in Haris el-Muhasibi'ye yönelik tenkiti, İcmâl devri selefiyyesinin hangi özelliğini yansıtmaktadır?

Aşağıdakilerden hangisi, İcmâl devri selefiyyesinin özelliklerindedir?

- A) İcmâlî imanı ilim sahibi insanların kurtuluşu için en önemli yol olarak görmek
- B) İtikadî tartışmalarda bidatçilerin görüşlerini ayrıntılı olarak açıklamak
- C) Akaid alanında, akli delillerin ayrıntılı olarak açıklandığı hacimli eserler yazmak
- D) İnanç esaslarını tepitte akıl yürütme yerine sefelin görüşlerini tercih etmek
- E) İslam dışı inançlarla mücadele edebilmek için felsefe ve mantıktan yararlanmak

Ebu'l-Ferec Abdurrahman ibnü'l-Cevzî'nin eserinin ismini yazalım ve eser hakkında bilgi verelim.

İcmâl devri selefiyye'nin önde gelen âlilerinin isimlerini yazalım.

Selefiyye;

- kelama,
- kelamcılarının nazar ve istidlal yöntemine,
- teville karşı çıkmış; rey ekolünü şiddetle eleştirmiştir. Ancak bazı gelişmeler karşısında da yorum ve reye başvurmak zorunda kalmıştır. Onların en çok hangi konularda rey ve yoruma başvurmuşlardır?

Kelam Karşıtlığı

Kelama karşı çıkan ehl-i hadisin dayandığı delilleri; selefiyyenin kelam karşıtlığının başlıca gerekçelerini maddeler halinde yazınız.

Selefiyye, kelamı reddederken, şu iddiada bulunmuşlardır: "Rasûlullah (s.a.s.) ve ashabı, kelamcılarının daldıkları meselelerle ilgilenmemişlerdir. Onlar, itikadi meselelerin akli delilleri hakkında konuşmamışlardır."

Selefiyye'nin bu iddiasına karşı nasıl bir cevap verilebilir? Bu iddia nasıl çürütülebilir açıklayalım.

Selefiyye "Allah'ın ayetleri hakkında ancak kafirler münakaşa eder" ayeti ile aşağıdakilerden hangisinin yasaklandığını söylemiştir?

- A) Nazar
- B) Cedel
- C) İstidlal

- D) İctihat ve kıyas
- E) Tefsir

Ehl-i hadis'in "Yaşlı kadınların dinine uyun." rivayetini delil göstererek, kela- ma karşı yönelttikleri tenkit aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hz. Peygamber ve ashabı, kelimcilerin daldıkları meselelerle ilgilenmediler.
- B) Nazar ve istidlal şüphelere ve ihtilaflara yol açar.
- C) Kelamcılar haksız yere birbirini tekfir etmektedir.
- D) Kelamcılar bid'at ve sapkın görüşler ileri sürmektedir.
- E) Kalam ilminde tartışılan konular ve kullanılan kavramlar dış kaynaklıdır

Kelam ilmını tenkit edenleri "aciz kalıncaya kadar (itikadi meselelerde) konu- şuyor, aciz kalınca da 'Kelam'dan men olunduk.'" cevabıyla tenkit eden âlim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İmam eş'arî
- B) Ahmed b. Hanbel
- C) İmam Şafî
- D) Celaleddin ed-Devvânî
- E) İbn Asâkir

İmam Muhammed b. İdris eş-Şafî (vf. 204/819), dinde [nakilde] olmayan ko- nulara kelamdan şiddetle nehyetmiştir. "Kelamcı, kendine muhalefet eden arkadaşına, ancak 'hata ettin' denecek bir konuda 'küfre düştün.' der." demiştir.

Onun kelama karşı çıkmak için gösterdiği bu gerekçeyi ayrıntılı olarak değer- lendiriniz, bu tenkite verilen cevabı açıklayınız.

Bir meseleyi tartışan kelamcılar birbirini tekfir etmektedir. "Kelamcı, kendine muhalefet eden arkadaşına, yalnızca 'hata ettin' denecek bir konuda, 'küfre düştün.' der."...

Bu tenkite aşağıdakilerden hangisi cevap oluşturmaz?

- A) Kelamın temel işlevlerinden biri de tekfir sapmasını önlemektir.
- B) Kelam ilmindeki tartışmalar, şüpheler doğurmakta, küfre düşmeye zemin hazırlamaktadır.
- C) Tekfir, kelam ilmin ortaya çıkmadan çok önce baş göstermiştir.
- D) Tekfir, kelam ilmine karşı çıkan selefiyye'de daha çok görülmektedir.
- E) "Haber-i vahide dayalı bilgileri reddeden kimse tekfir edilmez." gibi ilkeleri tespit eden de kelamcılardır.

Aşağıdakilerden hangisi Selefiyye'nin (biatçı) olarak niteledikleri insana ağırlıklı uyguladığı yöntemlerden değildir?

- A) Tekfir
- B) Baskı
- C) tecrit

- D) fikrî tartışma
- E) suçlama ve itham

Selefiyye, kelamı reddederken "Kelamcıların inceledikleri meselelerde yeni ve sapkın görüşler ortaya koymaktadır." iddiasında bulunmaktadır.

Bu iddianın geçerliliği nedir, bu gerekçeye nasıl bir cevap verilebilir, açıklaya- lım.

Kelam ilmi, sapkın görüşlere karşı hakikatin delillerle tespiti ve teyidini he- deflemektedir. Bazı kelamcılarda görülen temelsiz görüşle ve aşırılıklar, bu ilmin konusu , amacı ve işlevi itibarıyla sahip olduğu değeri kaldırmaz. Nitekim, hadis kitaplarında uydurmaların girmiş olması da Hz. Peygamber'in ve İslam'ı O'ndan alıp sonrakilere ulaştıran ilk neslin sözlerini ve sünnetini muhafaza çabasının değerini yok etmez. Dolayısıyla, kelamı tenkit, zahirciliğin ve cehaletin propa- gandasına dönüşmemelidir.

Yukarıdaki açıklama kelam ilmına yönelik hangi tepkiye cevap niteliğindedir?

- A) İtikadî meselelerin akli delilleri hakkında Hz. Peygamber ve ashabı, susmayı ter- cih etmişlerdir.
- B) Kelamcılar, ele aldıkları konularda, yeni ve sapkın görüşler ileri sürmektedir.
- C) "Allah'ın ayetleri hakkında ancak kâfirler münakaşa eder (**مَا يُجَابِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الْكٰفِرِيْنَ كَفَرُوْا**)..." (Ğâfir 40/4.) ayetle itikadi konularda tartışmak yasaklanmıştır.
- D) İslam'da, ruhban değil burhan; taklit değil tahkik vardır.
- E) İnanç konularında düşünme ve akıl yürütme, vacip değildir.

"...Bazı Hadis kitaplarında uydurma rivayetlerin yer alması, hadis ilminin de- ğerini, hadisçilerin Hz. Peygamberin sünnetini muhafaza çabalarının değerini kaldırmaz... Aynı şekilde bazı gerekçelerle kelam ilminin konusu, amacı, işlevi itibarıyla sahip olduğu değeri inkar etmek de doğru değildir..."

Yukarıdaki açıklama kelam ilmına yönelik hangi tepkiye cevap niteliğindedir, açıklayalım?

Henüz Ehl-i sünnet kelamı teşekkül etmemişken (Eş'ariyye ve Maturîdiyye ortaya çıkmamışken) bazı alimlerin kelama ve kelamcılara karşı çıkmalarını de- ğerlendirelim.

Aşağıdakilerden hangisi hem nakli hem de akli esas alıp akıl ile nakil arasında denge kurar?

- A) Meşşâîler ve eş'arîler
- B) Eş'arîler ve Maturîdîler
- C) Meşşâîler ve mutezile
- D) Ehl-i Eser, Ehl-i hadis

E) Selefiyye ve Maturîdîler

Kelamcılarla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi, kelim ilminin dış kaynaklı olduğu ithamına cevap olusturamaz?

- A) Cevher, araz ve hudûs gibi kavramları âlemin ezeli olmadığına ispat için kullanmışlardır.
- B) Felsefeden etkilenmekle birlikte farklı dinlerin akaidine öykünmemişlerdir.
- C) Dış kaynaklı inançları İslamla uygun hâle getirmeye fırsat hazırlamışlardır.
- D) Dış kaynaklı bilgilerden ilim ve ilkeler süzgecinden geçirerek yararlanmışlardır.
- E) Dış kaynaklı bazı bilgileri akaid hakline getirmek üzere değil, İslam akaidini ispat için almışlardır.

Kelamcılar, felsefeden, İslam akidelerini temellendirmeye elveren kavramları, başlangıç ilkelerini ve yöntemleri almışlardır. Yabancı kültürlerden dinî inanç, israiliyyat ve mitolojiler devşirmemişlerdir. Farklı medeniyetlerin bilgilerinden, mantık ve felsefî düşünceyle ürettikleri birikimlerden yararlanmışlardır.

Bu açıklama, aşağıdaki tenkitlerden hangisine cevap oluşturur mahiyettedir?

- A) Kelamî meseleler ve ihtilaflar dış kaynaklıdır.
- B) Kelamcılar, inceledikleri meselelerde yeni ve sapkın görüşler ortaya koymaktadır.
- C) Kelamcılar birbirini tekfir etmektedir.
- D) İnanç konularında düşünme ve akıl yürütmek bidattir.
- E) Akıl yürütmeler, karşıt delillere imkân hazırlamaktadır.

Kelamcılarının felsefeden etkilenmesi hakkında aşağıdaki açıklamalardan hangisi doğrudur?

- A) Kelamcılar, farklı felsefi cereyanların İslam'a aykırı yönlerini reddetmişlerdir.
- B) Yunan felsefesi ile Yunan mitolojisini birleştirerek almışlardır.
- C) Eski Yunan inancının bir boyutu oluşturan mitolojilere iltifat etmemişlerdir.
- D) Felsefenin kendisinden kelim ilminin terimlerini ve yöntemini oluşturmada yararlanmışlardır.
- E) Mantıktan düşünme ve bilgiye ulaşma yollarını belirlemede yararlanmışlardır.

Kelamcılarının felsefeden etkilenmesi hakkında aşağıdaki açıklamalardan hangisi doğrudur?

- A) Belli bir felsefi inancı esas almış ve İslam'ı ona göre yorumlamışlardır.
- B) Tefsirde İsrailiyyat olduğu gibi, kelimde de Yunan mitolojisinden kalıntılar vardır.
- C) Eski Yunan inancına öykünmüşler, onların dininden kimi kalıntıları benimsemişlerdir.
- D) Yunan filozoflarının görüşlerini, naklin önüne koymuşlardır.
- E) Düşünme ve bilgiye ulaşma yollarını belirlemede Mantıktan yararlanmışlardır.

Kelamcılarının felsefeden etkilenmesi hakkında aşağıdaki açıklamalardan hangisi yanlıştır?

- A) Felsefenin kendisinden kelim ilminin terimlerini ve yöntemini oluşturmada yararlanmışlardır.
- B) Kelamcılar, farklı felsefi cereyanların İslam'a aykırı yönlerini reddetmişlerdir.
- C) Tefsirde İsrailiyyat olduğu gibi, kelimde de Yunan mitolojisinden kalıntılar vardır.
- D) Düşünme ve bilgiye ulaşma yollarını belirlemede Mantıktan yararlanmışlardır.
- E) Hudûs delilini ortaya koyarken felsefeden istifade edilmiştir.

Kelamcılar, felsefeden, İslam akidelerini temellendirmeye elveren kavramları, başlangıç ilkelerini ve yöntemleri almışlardır. Felsefî birikim ile inanç ve mitoloji arasındaki ayrımı daima korumuşlardır. Yabancı kültürlerin inançlarına, mitolojilerine öykünmemişlerdir; onların doğayı gözleme, deney gibi yollarla ürettikleri bilimlerden, mantık ve felsefî düşünceyle ürettikleri birikimlerden yararlanmışlardır.

Bu açıklama, aşağıdaki tenkitlerden hangisine cevap oluşturur mahiyettedir?

- A) Kelamî meseleler ve ihtilaflar dış kaynaklıdır.
- B) Kelamcılar, inceledikleri meselelerde yeni ve sapkın görüşler ortaya koymaktadır.
- C) Kelamcılar birbirini tekfir etmektedir.
- D) İnanç konularında düşünme ve akıl yürütmek bidattir.
- E) Akıl yürütmeler, karşıt delillere imkân hazırlamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi, kelim ilmine karşı çıkan gruplar arasında yer almaz?

- A) Muhakeme ve kavrayış seviyesi düşük müslümanlar
- B) Taassuba gitmeksizin aklî delile önem verenler
- C) Samimi ve bidate sapmayan ehl-i hadis
- D) Bid'at ehli ve art niyetliler
- E) Cahil ve taklitçiler

Kelam karşıtlarının "Kelamî meselelerin, kavramların ve ihtilafların dış kaynaklı olduğu" şeklindeki iddiasına ne cevap verilebilir? Ayrıntılı olarak açıklayalım.

Aşağıdakilerden hangisi, kelim ilminin dış kaynaklı olduğu ithamına cevap olusturamaz?

- A) Kelamcılar, cevher, araz ve hudûs gibi kavramları âlemin ezeli olmadığını ispat için kullanmışlardır.
- B) Kelamcılar, felsefeden etkilenmekle birlikte farklı dinlerin akaidine öykünmemişlerdir.
- C) Kelam, dış kaynaklı inançları İslamla uygun hâle getirmeye fırsat vermektedir.
- D) Dış kaynaklı bilgilerden ilim ve ilkeler süzgecinden geçirerek yararlanmışlardır.
- E) Kelamcılar, dış kaynaklı bazı bilgileri akaid hakline getirmek üzere değil, İslam akaidini ispat için almışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi, kelmacıların yabancı kültürlerden yeni inançlar almadığını ama onların birikimlerinden İslam inancını ispata elverişli olanları aldıklarına örnek teşkil eder?

- A) Eski Yunan'ın felsefi kavramlarından ve yöntemlerinden yararlanma ama onların din ve mitolojilerinden uzak durma
- B) Bazı ayetleri tefsir ederken Yahudi kültürüne ait israiliyattan yararlanma
- C) Akıl yürütmede bulunma ve akîf delillere yer verme
- D) Muhalif itikadi fırkalara isim verirken, Kur'an-ı Kerim'de geçen kelime ve kavramlara dayanma
- E) Zayıf rivayetlere dayanma yerine kesin deliller olarak akıl yürütmede bulunma

Aşağıdakilerden hangisi, yabancı kültürlerden yeni inançlar ithal etmemek ama onların birikimlerinden İslam inancını ispata elverişli olanlardan yararlanmaya örnek teşkil eder?

- A) Felsefeden bölünemez atom kavramını alma ama bununla maddenin ezeliğini değil sonradan var olduğunu kanıtlama
- B) Bazı ayetleri tefsir ederken Yahudi kültürüne ait israiliyattan yararlanma
- C) İtikat alanında akıl yürütmede bulunma, İslam inanç esaslarını farklı akîf delillerle ispat etme ve savunma
- D) Muhalif itikadi fırkalara isim verirken, Kur'an-ı Kerim'de geçen kelime ve kavramlara dayanma
- E) Zayıf rivayetlere dayanma yerine kesin deliller olarak akıl yürütmede bulunma

Aşağıdakilerden hangisi, selefiyye'nin kelmacılara yönelttiği tenkitlerden değildir?

- A) Hz. Peygamber ve ashâbı kelmacıların daldığı meselelerle ilgilenmediler.
- B) Nazar ve istidlal şüphelere yol açar
- C) Kelmacılarda görülen akıl yürütme ve tartışma, sapkın görüşlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlar.
- D) Kelmacılar birbirini tekfir etmektedir.
- E) Kelmam ilmiyle meşgul olmak farz ve vaciplerin terk edilmesine yol açar.

Aşağıdakilerden hangisi, hem akıllı hem de nakli esas almakla birlikte akla ağırlık vermiştir?

- A) Mutezile
- B) Eş'ariyye
- C) Selefiyye
- D) Vahhabiyye
- E) Cebriyye

"Kelmam bir cedel sanatıdır, tartışma sanatıdır, kelmacıların delilleri de kesin deliller (burhan) değildir, kelmacılar söz oyunlarına başvurmakta" görüşünün savunan grup hangisidir?

- A) Meşşailer

- B) Cehmiyye
- C) Mu'tezile
- D) Ehli Hadis
- E) Kerrâmîler

"İçinde gizli bid'atleri barındıran kişi, mezhebinin ayıbını insanlardan gizler ve akidesinin rezaletlerini kimseye göstermez. Bilir ki, bu bid'atlerin üzerindeki perdeyi kaldıracak, mezhebinin saçmalığını ortaya çıkaracak olanlar, nazar ehli ilim adamlarıdır. Kalpazan, elindeki kalp paraların bozukluğunu ortaya çıkaracak basiret ve ayırtetme gücüne sahip sarrafı sevmez." (İbn Asakir, *Tebyinu Kezibi'l-Müfterî*, 359.).

Yukarıdaki ifadeleri açıklayınız.

"Kelmacılar, felsefeden etkilenmekle birlikte farklı dinlerin akaidine ve mitolojilerine öykünmemişlerdir. Kelmacılar, farklı felsefî cereyanlardan, İslam akidelerini temellendirmeye elveren kavramları, başlangıç ilkelerini ve yöntemleri almışlardır. Onları, İslam'a yeni inançlar ve ödünç kavramlar sokmak için değil İslam akidesini temellendirmek için kullanmışlardır."

Yukarıdaki açıklama, kelmam ilmine yöneltilen tenkitlerden hangisine cevap oluşturacak niteliktedir?

Kelmam karşıtlarının "Kelmam meselelerin, kavramların ve ihtilafların dış kaynaklı olduğu" şeklindeki iddiasına aşağıdakilerden hangisi yanıt oluşturmaz?

- A) Kelmacılar, felsefi akımların İslam'a aykırı yönlerini almayı reddetmişlerdir.
- B) Kelmacılar, İslam karşıtı inanç ve felsefi düşünceye karşı İslam'a savunma amacı gütmüşlerdir.
- C) Farklı kültürlerden yararlanırken onların inanç ve mitolojilerini İslam'a sokmamışlardır.
- D) O devirde farklı kültürlerden inanç ve düşünceleri İslam'a sokma, tüm Müslüman gruplar arasında yayılmıştır.
- E) İslam inancını temellendirmeye ve savunmaya imkan veren ilim ve hikmeti her Müslüman benimsemelidir.

Aşağıdakilerden hangisi, kelmacıların Yunan felsefesinden yararlanarak aldıkları terimlerden değildir?

- A) Cevher
- B) Araz
- C) Heyula
- D) Cevher-i ferd
- E) Te'vil

Kelmam ilmini ve farklı bilgi kaynaklarından yararlanmayı reddetmek aşağıdakilerden hangisine yol açmaz?

- A) İslam ilimlerinin rivayetler ve dil bilimleri arasına sıkışmasına

- B) Katı bir fideizme (akaidi temellendirmeme, delilsiz imancılık)
- C) Yeni bilgilere adapte olabilecek bir dinamikliğe
- D) Zahircilik, şekilcilik, katılık ve şiddete
- E) Selefi hareketlerin yaygınlaşmasına

“Allah, akıl yürütmekle bilinemez. Marifetin yolu, nefsi eğitmek (riyâzet) ve benliği arıtmaktır. Bu yolla kalb ayna gibi ilahî tecellîleri aksettirir. İnsan da keşf ve ilham ile bilgiyi doğrudan Allah’tan alır. Bu bilgi nazar ve istidlale dayalı bilgi-den daha değerlidir. Akıl bilgi ihtimalî iken, marifet kesin bilgidir ve ilahî kaynaktır.”

Suffilerin yukarıdaki iddiasına aşağıdakilerden hangisi cevap oluşturur?

- A) Günah işledikçe insanın kalbi kararır, sonunda işlediği günahı kanıksar.
- B) Akıl ve delil olmadan, ilham ve keşfin doğruluğu ve Allah’tan geldiği bilinemez.
- C) İmanın yeri kalptir, kalbi ile tasdik olmadan iman gerçekleşmez.
- D) İlhamla edinilen bilgiler arasında önemli farklılıklar olabilmektedir.
- E) İnsanın gözlem ve tecrübeleri gibi basireti de önemlidir.

Maturidiyye ve Eş’ariyyenin selefiyye’den ayrıldığı hususlar

Aşağıdakilerden hangisi Maturidiyye ve Eş’ariyyenin selefiyye’den ayrıldığı hususlardan değildir?

- A) Felsefeden yararlanma
- B) Yed, vech gibi, Allah’ın sıfatlarıyla ilgili müteşabihleri te’vil etme
- C) Kulun fiilini Allah’ın yaratışını, kulun kesbettiğini söyleme
- D) Bazı konuların salt akılla bilineceğini kabul etme
- E) Akılın asl, naklin fer’ olduğu ilkesi

Eş’arî Kelamında Müteahhirun Devri

Aşağıdakilerden hangisi, Gazzalinin görüşlerinden değildir?

- A) Kelam ilminin farz-ı kifâye olduğu
- B) Avamın kelam ilminden uzak durması gerektiği
- C) Mantık bilmeyenin ilmüne güvenilmeyeceği
- D) Tıpkı bir ilaç gibi kelam ilminin de herkese sunulamayacağı
- E) Kelamcılarının bid’at ve sapkın görüşler ileri sürdükleri

Eş’arî Kelamında Mütেকaddimun Devri

Şafii fıkhnın ilk sistematik usul kitabını yazan, mütেকaddimun devri kelamının en hacimli eserini kaleme alan; âlim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ebu’l-Muzaffer el-İsferâyîni
- B) Ebu İshak el-İsferâyîni
- C) El-Cüveynî
- D) El-Cürcânî
- E) İbn Fûrek

Bilgiye ulaşmanın üç yollu olduğunu söyleyen ibn Furek ve diğer ehl-i sünnet kelimcılara göre göre aşağıdakilerden hangisi bunlardan değildir?

- A) İlham
- B) Akıl
- C) Doğru haber (haber-i sadık)
- D) Peygamber haberi
- E) Sağlıklı duyular

Aşağıdakilerden hangisi Maturidiyye ile Eş’ariyye arasındaki ihtilaf konuları arasında yer almaz?

- A) Müteşabihlerin te’vili
- B) Küllî irade ve cüz’î irade meselesi
- C) Nazar ve istidlali vacip olup olmadığı
- D) İmanda artma ve eksilme olup olmadığı
- E) Hak dinden habersiz kişinin marifetullah ile yükümlülüğü olup olmadığı

Aşağıdakilerden hangisi Maturidiyye ile Eş’ariyye arasındaki ihtilaf konuları arasında yer almaz?

- A) Müteşabihlerin te’vili
- B) Küllî irade ve cüz’î irade meselesi
- C) İmanda artma ve eksilme olup olmadığı
- D) Hak dinden habersiz kişinin marifetullah ile yükümlülüğü olup olmadığı
- E) Allah’ın insanı gücünü aşan şeyle yükümlü kılmasının aklen caiz olup olmadığı

Kelamcılarının selefiyyeden ayrıldığı hususlar

“Akıl asl’dır; nakil fer’dir.” görüşünü aşağıdakilerden hangisi reddeder?

- A) Maturîdiyye
- B) Mutezile
- C) Eş’ariyye
- D) Selefiyye
- E) Meşşâiyye

- I. Asl fer sistematiği
- II. Felsefe ve mantıktan yararlanma
- III. Allah'ın sıfatlarını kabul etme
- IV. kaza-kader inancı
- V. Allah'ın mekândan ve cihetten münezzehtir olduğu

Yukarıdakilerden hangileri Eşariyye ve Maturidiyye'nin Selefiyye'den ayrıldığı hususlardandır?

- A) I ve II
- B) III, IV, V
- C) I, II, V
- D) I, II, IV, V
- E) III ve IV

Aşağıdakilerden hangisi Selefiyye'nin zaman zaman Maturidiyye ve Eş'ariyye'yi bid'atçılıkla itham etmesine neden olan görüşlerden değildir?

- A) Nazar ve istidlali vacip kabul etme
- B) Müteşabihlerde Tev'il
- C) Ru'yetullah'ı kabule etme
- D) Mantıktan yararlanma
- E) İtikad alanında felsefî tartışmalara girme

Ebu Hanife

Ebu Hanife hakkında aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) El-Fıkhü'l-Ekber adlı eseri vardır.
- B) Hammad b. Ebi Süleyman'ın öğrencisidir.
- C) Rey ekolünün en önemli temsilcilerindendir.
- D) Dini anlamada fıkhı, istidlale, kıyas ve içtihadı önem vermiştir.
- E) Selefiyye mezhebinin önemli âlimlerindendir.

Ebu Hanife'nin eserlerin isimlerini yazalım.

Aşağıdakilerden hangisi Ebu Hanife'nin eserlerindendir?

- A) er-Ri'aye li-Hukukillah
- B) el-Âlim ve'l-Müteallim
- C) Tevilâtü ehli's-Sünne
- D) et-Taarruf
- E) el-İktisâd fi'l-İtikâd

Aşağıdakilerden hangisi, Ebu Hanife'nin eserlerindendir?

- A) Kitâbü't-Tevhid
- B) el-Âlim ve'l-Müteallim
- C) Şerhu'l-Akâid
- D) el-İktisâd fi'l-İtikâd
- E) Şerhu'l-Makâsid

Aşağıdakilerden hangisi, Ebu Hanife'nin eserlerindendir?

- A) Kitâbü't-Tevhid
- B) el-Fıkhü'l-Ebsad
- C) Şerhu'l-Akâid
- D) el-İktisâd fi'l-İtikâd
- E) Şerhu'l-Makâsid

Aşağıdakilerden hangisi Ebu Hanife'nin eserlerinden değildir?

- A) el-Fıkhü'l-Ebsad
- B) el-Âlim ve'l-Müteallim
- C) er-Risale
- D) el-Vasiyye
- E) Kitâbü't-Tevhid

Aşağıdakilerden hangisi Ebu Hanife'nin anlayışının özelliklerindendir?

- A) İtikad alanında fıkhı, kavrama ve reyî öne çıkarma
- B) İtikadî konu edinen ilmi, âlet ilimleri arasında sayma
- C) İtikatta seleften gelen rivayetlere öncelik verme
- D) Sahih hadisin bulunmadığı konuda zayıf hadislerle dayanma
- E) Yeni ortaya çıkan meseleler hakkında susmayı ilke edinme

ehli-hadis mütekellimler

Kelam ilminin mutezilenin tekeline çıkmasını sağlayan âlimler arasında aşağıdakilerden hangisi sayamayız?

- A) Ebu'l-Abbas el-Kalânîsî
- B) İbn Küllâb el-Basrî
- C) Haris el-Muhasibî
- D) İbn Huzeyme
- E) İmam Eş'arî

Aşağıdakilerden hangisi Ehl-i Sünnet kelâmın öncülerindendir?

- F) Gaylan ed- Dimaşki
- A) Muhâsibî
- B) Vasil b. Atâ

- C) Ma'bed el- Cüheni
- D) Ca'd b. Dirhem

Selef akaidini, ehl-i sünnetin inancını ilk kez kelim yöntemini kullanarak ispat teyit etmeye başlayan âlim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İbn Küllâb el-Basrî
- B) Hasan-ı Basrî
- C) İmam Eş'arî
- D) İbn Teymiyye
- E) Ebu Hamid Muhammed el-Gazzalî

İbn Küllâb el-Basrî hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Kur'an'ın yaratılmış olduğunu kabul etmiştir.
- B) Kesb kavramına karşı çıkmış ve cebr görüşünü benimsemiştir.
- C) Müteşabihleri zahîrî anlamıyla alarak teçsîmi savunmuştur.
- D) Allah'ın ilim, irade, kudret gibi sıfatlarını kabuk etmenin ezeli varlıkların çoğalmasına yol açacağını ileri sürmüştür.
- E) İlahî sıfatların Allah'ın zatında kaim olduğunu, zatın aynı da gayrı da olmadığını kabul etmiştir.

İbn Küllâb el-Basrî hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Selef akidesini kelimcilerin yöntemi ve akli delillerle savunmuştur.
- B) Kesb görüşünü benimsemiştir.
- C) İlahî sıfatların Allah'ın zatının aynı da gayrı da olmadığını söylemiştir.
- D) Zatî sıfatların ezeli olduğunu ama fiilî sıfatların ezeli olmadığını ileri sürmüştür.
- E) Allah'ın ilim, irade, kudret gibi meânî sıfatları konusunda Cehmiyye'nin görüşünü kabul etmiştir.

“Ehl-i hadis'in kelimcileri” hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- E) Şafî mezhebine mensup hadis ehli âlimlerdir.
- F) İtikadi konularda mutezile de dahil bidat ehli ile tartışmaya girmemişlerdir.
- G) Selefin itikadını benimsemişler ve kelim ilminden yararlanarak bu inancı savunmuşlardır.
- H) Kur'an-ın lafızlarının yaratılmış olduğunu ileri sürmüşlerdir.
- I) Ehl-i sünnet kelamının teşekkülüne öncülük etmişlerdir.

Aşağıdakilerden hangisi ehl-i hadis mütekellimleri (ehl-i hadis kelimcileri) olarak adlandırılan âlimlerden değildir?

- A) Haris el-Muhasibi
- B) Ebu Abbas el-Kalanisi
- C) İbn Küllâb el-Basrî
- D) Fahrüddin er-Razi
- E) Hakim es-Semerkandi

Aşağıdakilerden hangisi ehl-i hadis mütekellimleri (ehl-i hadis kelimcileri) olarak adlandırılan âlimlerdendir?

- A) Kâdî Abdulcebbar
- B) Ahmed b. Hanbel
- C) İbn Teymiyye
- D) İbn Kayyim el-Cevziyye
- E) İbn Küllâb el-Basrî

Aşağıdakilerden hangileri, ehl-i hadis mütekellimlerdendir?

- A) Ahmed b. Hanbel
- B) İbn Teymiyye
- C) İbn Kudame el-Makdîsî
- D) Haris b. Esed el-Muhasibî
- E) Ebu'l-Ferec Abdurrahman ibnül-Cevzî

Aşağıdakilerden hangileri, ehl-i hadis mütekellimlerdendir?

- A) Ahmed b. Hanbel
- B) İbn Teymiyye
- C) Ebu'l-Abbas el-Kalanisî
- D) İbn Kudame el-Makdîsî
- E) Ebu'l-Ferec Abdurrahman ibnül-Cevzî

Aşağıdakilerden hangileri, ehl-i hadis mütekellimlerden değildir?

- A) Huseyn el- Kerâbisî
- B) Huseyn b. Fadl el-Becelî
- C) Abdulaziz b. Yahya el-Mekki
- D) Ebu Ya'la ibn Ferra
- E) Ebu'l-Abbas el-Kalanisî

Aşağıdakilerden hangileri, ehl-i hadis mütekellimlerdendir?

- A) Yahya b. Zeyd
- B) İbn Huzeyme
- C) Abdulaziz b. Yahya el-Mekki
- D) Ebu Ya'la ibn Ferra
- E) İbn Küllâb el-Basrî

Ehl-i sünnet kelamının doğuşuna öncülük eden “ehl-i hadis'in kelimcileri” kimlerdir? İsimlerini yazalım.

Aşağıdakilerden hangisi, Kur'an'ın yaratılmış olup olmadığı konusunda ilk kez lafız ve mana ayrımı yapan âlimdir?

- A) Ahmed b. Hanbel

- B) Ebu'l-Hasen el-Eş'arî
- C) İbn Küllâb el-Basrî
- D) İmam Mâturîdî
- E) Ebu Hanife

Halku'l-Kur'an tartışmasında, ilk kez **mana** ve **lafız** ayrımı yapam, Kur'an'ın **lafızları itibariyle mahlûk** ama **mânası itibariyle ezeli** olduğunu söyleyen isim kimdir?

- A) Ebu Hanife
- B) İmam Maturîdî
- C) Kâdi Abdulcebbar
- D) İbn Küllâb el-Basrî
- E) İbn Teymiyye

İbn Küllâb el-Basrî hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Halku'l-Kur'an tartışmasında lafız ve mana ayrımı yapmıştır.
- B) Muvâfât görüşünü ileri sürmüştür.
- C) İlahî sıfatların Allah'ın zatının aynı da gayrı da olmadığını söylemiştir.
- D) Zatî sıfatların ezeli olduğunu ama fiilî sıfatların ezeli olmadığını ileri sürmüştür.
- E) Allah'ın ilim, irade, kudret gibi meânî sıfatları konusunda Mu'tezile'nin görüşünü kabul etmiştir.

Halku'l-Kur'an tartışmasının tarihi gelişimini anlatalım.

Mu'tezile, Kur'an'ın mahluk olduğunu ileri sürmüştür, ehl-i sünnet bu tezi reddetmiştir. Ancak, selefiyye'den ayrılan ehl-i hadis mütekellimlerden itibaren, ehl-i sünnet içinde yeni bir görüş gelişmiştir. Bu görüşün gelişimini ve ne olduğunu açıklayalım. (20 puan)

"Ehl-i hadis'in kelimcileri"nin, ehl-i sünnet kelamının doğuşuna öncülük eden ortak yönleri ve katkıları nedir? Açıklayalım [farklı kelimî meselelerdeki görüşlerini yazmanız gerekmiyor].

Aşağıdakilerden hangisi, kelamın eşrefu'l- ulûm (en üstün ilim) olduğunu savunanların argümanlarından değildir?

- A) Kullandığı deliller hem doğru düşünen akla, hem de ayet ve sahih hadise uygundur.
- B) Diğer İslam ilimlerine temel teşkil eden hükümleri, ahkam-ı asliyyeyi konu edinir.
- C) İnsanı dünya ve ahiret saadetini ulaştırma gibi üstün bir gayeyi hedefler.
- D) Kişiyi İslam inanç esaslarını ispat ve savunma gücü kazandırır.
- E) Oluşum sürecini ilk tamamlayan dinî ilimdir.

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Maturidiyye ve Eş'ariyye akıl asıl; Nakil fer'dir ilkesini kabul eder. Selefiyye bunu reddeder.
- B) Maturidiyye ve Eş'ariyye salt akılla bilinen bir bilginin varlığını kabul eder.
- C) I, yüz gibi ayetlerde geçen ifadeleri Maturidiyye zahiri manasıyla kabul eder.
- D) Selefiyye felsefe ve mantıktan yararlanmamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Eş'ariyye ve Maturidiyye arasındaki ihtilafı konularından değildir?

- A) Marifetullah
- B) Cüz'î irade ve insanın filleri
- C) İmanda artma eksilme
- D) İman-islam ilişkisi
- E) Uluvv sıfatı

I. Ehl'i hadis: Teşbih ve Te'vilden kaçınma

II. Te'vilin yöntem haline gelmesi

III. Keyfiyetsiz sıfat olarak tanımlama

IV. Teşbih ve Tecsim

V. Sıfatları kaldırma ve Te'vil

Yukardaki maddelerin Te'vilin yöntem haline gelmesindeki doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) II-III-V-I-IV
- B) IV-V-I-III-II
- C) V-III-II-IV-I
- D) IV-V-II-I-III

Selefiyye'de tafsil devri

Selefiyye'de tafsil devri kim ile başlar?

- A) İbn Kayyim el-Cevziyye
- B) İbn Teymiyye
- C) Muhammed b. Abdilvahhab
- D) Ahmet bin Hanbel
- E) İbn Kuteybe

Aşağıdakilerden hangisi İbn Teymiyye'nin görüşlerinden değildir?

- A) Allah'ın sıfatları ve filleriyle ilgili ayetleri muhkem olarak kabul etmiştir.
- B) Sıfatların te'viline karşı çıkmıştır.
- C) Kelam kitaplarını okumayı haram saymıştır.

D) Hudüs deliline karşı çıkmış ve ona tenkitler yöneltmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Allah'ın kelamını lafzi kelim ve nefsi kelim olarak ikiye ayıran itikadi mezheplerdir?

- A) Eş'ariyye - Maturidiyye
- B) Selefiyye - Eş'ariyye
- C) Selefiyye - Maturidiyye
- D) Eş'ariyye - Mu'tezile

Aşağıdakilerden hangisi İbn Kayyim el-Cevziyye'nin hocasıdır?

- A) Ebu Mansur Ma'mer el-İsfahani
- B) İbn Kuteybe
- C) Ebu'l-Ya'la İbn el-Ferra
- D) İbn Teymiyye

Aşağıdakilerden hangisi son dönem selefi alimlerden değildir?

- A) M.Reşit Rıza
- B) Muhammed Abduh
- C) İbnü'l Vezir
- D) Vahiddüddin Han

Maturîdilerin ve Eş'ari'lerin Selefiyye'den ayrıldıkları hususları

Maturîdilerin ve Eş'ari'lerin Selefiyye'den ayrıldıkları hususları yazalım ve açıklayalım.(s. 114-116.)

Aşağıdakilerden hangisi, Maturîdilerin ve Eş'arîlerin, Selefiyye'den ayrıldıkları bir görüştür?

- A) Tüm evren, madde, enerji ve oluşlar sonradan yaratılmıştır.
- B) İtikadî konularda nazar ve istidla her bireye vaciptir.
- C) Allah cisim değildir; yaratılmışlara benzemez.
- D) Allah'a zulüm ve sefeh gibi sıfatlar atfedilemez.
- E) Nebiler ilahlık sıfatlarına sahip değildir.

Aşağıdakilerden hangisini, Maturîdîler ve Eş'arîler kabul ederken, Selefiyye reddeder?

- A) Kur'an'ın lafzının yaratılmış, manasının yaratılmamış olduğunu söyleme
- B) Allah'ın ilim, irade ve kudret gibi sıfatlarını kabul etme
- C) Allah'ın ahirette görüleceğine inanma
- D) Ahiret hayatına, cennet ve cehenneme inanma
- E) Kaza ve kadere iman

Aşağıdakilerden hangisini, Maturîdîler ve Eş'arîler kabul ederken, Selefiyye reddeder?

- A) Kur'an'ın lafzının yaratılmış, manasının yaratılmamış olması.
- B) Yeni itikadi meselelerin çözümünde naslar yanında akla başvurulabilir
- C) Müteşabih ayetleri tevil edilir.
- D) İtikadî konuları temellendirmede cevher, araz gibi felsefi kavram ve önermelere başvurulabilir.
- E) İtikadî konularda nazar ve istidla her bireye vaciptir.

Aşağıdakilerden hangisi, Selefiyye'ye özgü, selefiyye'nin maturîdîlerden ve eş'arîlerden ayrıldıkları bir özelliktir?

- A) Allah'ın ahirette görüleceğine inanma
- B) İtikadî konuları cevher, araz felsefi kavram ve önermelere temellendirmeyi reddetme
- C) Allah cisim olmaktan, yaratılmışlara benzemekten tenzih etme
- D) Allah'ı zulüm ve sefeh gibi sıfatlardan tenzih etme
- E) Allah'ın ilim, irade ve kudret gibi sıfatlarını kabul etme

"Akıl asl, nakil fer'dir." ilkesini aşağıdakilerden hangisi reddeder?

- A) Maturîdiyye Eş'ariyye
- B) Selefiyye
- C) Eş'ariyye, Selefiyye
- D) Maturîdiyye, Eş'ariyye, Selefiyye
- E) Maturîdiyye

"Akıl asl, nakil fer'dir." ilkesini aşağıdakilerden hangisi benimser?

- A) Mu'tezile
- B) Mu'tezile, Maturîdiyye, Eş'ariyye
- C) Eş'ariyye, Selefiyye
- D) Maturîdiyye, Eş'ariyye, Selefiyye
- E) Mu'tezile, Eş'ariyye

Maturîdiyye - Eş'ariyye ile Selefiyye arasındaki farklılıkları ayrı ayrı açıklayınız.

"Aklî delil sem'î delil ilişkisi" konusunda selefiyye ile ehl-i sünnet kelamı arasındaki ihtilafı ayrıntılarıyla açıklayınız. (20 puan)

"Nazar ve istidlal" konusunda selefiyye ile ehl-i sünnet kelamı arasındaki ihtilafı ayrıntılarıyla açıklayınız. (15 puan)

Tevilin yöntem haline geliş sürecini ana hatlarıyla yazalım. (s. 116-117.)

Ehl-i Sünnet kelimasında te'vîlin yöntem haline gelmesi hakkında ayrıntılı olarak bilgi verelim (s. 118.)

Ayet ve hadislerde Allah'a izafe edilen "yedullah gibi müteşabihler hakkındaki "keyfiyetsiz sıfat" tamlamasını tahlil ve izah edelim (15 puan)

Te'vil, zamanla, **mâturîdiyye-eş'ariyye** kelimasında yöntem hâlini almış, müteşabihlere çeşitli manalar verilmiştir. Allah'ın vechi dışında her şeyin yok oluculuğunu vurgulayan ayetlere (örn. "...O'nun vechinden başka her şey yok olacaktır" *كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَ اللَّهِ* ...) verilen başlıca manaları ayrıntılı olarak yazalım. ( )

Te'vile başvuran mu'tezile ve ehl-i sünnet kelimacılar (Eş'ariler ve Maturidiler) "...O'nun vechinden başka her şey yok olacaktır" *كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَ اللَّهِ* ayetine verdiği verdiği manalar arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- Allah'ın insan suretinde bir yüzü vardır.
- Allah'ın zatı dışında her şey fanîdir, yok olacaktır.
- Varlıklar, kendinde, kendilerine bakan yönüyle yok olucudur ama Allah'a bakan yönüyle bakidir.
- Allah'ın rızası dışında her şey yok hükmündedir. Ameller ancak Allah rızası için (*بِوَجْهِ اللَّهِ*) yapılmışsa, kalıcıdır.
- Allah'ın yönelmeyi emrettiği dışında yönelinen her cihet ve yapılan her amel yok olucudur.

Ehl-i Sünnet kelimasında te'vîlin yöntem haline gelmesinden sonra Allah'ın vechi dışında her şeyin yok oluculuğunu vurgulayan ayetlere yapılan yorumlardan 4ünü açık olarak yazalım. (s. 119-120.)

a.h. hem hakli hem akli esas alıp akıl ile nakil arasında denge kuran mezheplerdir?

- Maturdiyye, Eş'ariyye, Selefiyye
- Ehl-i eser, ehl-i re'y
- Maturdiyye, Eş'ariyye
- Selefiyye ve vahhabiyye
- Mu'tezile, Cehmiyye

Eş'ariyye-maturidiyye ihtilafları

Marifetullah konusunda Maturidilik ile Eş'arilik arasındaki ihtilafları yazalım.

Maturidilik	Eş'arilik

Hasen-kabih, konusunda Maturidilik ile Eş'arilik arasındaki ihtilafları yazalım.

Maturidilik	Eş'arilik

Bir davranış, kendinde özünde iyi ya da kötü değildir. Bir şey, ancak Allah ya-sakladığı için kötü; Allah emrettiği için iyidir.

Bu görüş, aşağıdakilerden hangisine aittir?

- Maturidilik
- Eş'arilik
- Mutezile
- Zeydiyye
- İmamiyye

Cüz'î irade ve kulların fiilleri konularında Maturidilik ile Eş'arilik arasındaki ihtilafları yazalım.

Maturidilik	Eş'arilik

Esmâ ve ahkâm (iman açısından insanların konumu) konusunda Maturidilik ile Eş'arilik arasındaki ihtilafları yazalım.

Maturidilik	Eş'arilik

Aşağıdakilerden hangisi, maturidilerin görüşlerinden değildir?

- İman (imanın aslı, hakikati açısından) artmaz ve eksilmez.
- Müminler imanının ve tasdikinin aslı bakımından eşittir.
- "İnşallah müminim." demek doğru değildir.
- Her mümin müslimdir, her müslim de mümindir.
- İman kalb ile tasdikdir; İslam ise tasdik ikrar ve amellerin toplamıdır.

EHL-İ SÜNNET KELAM EKOLLERİ

1. MÂTURİDİLİK

“İlme ulaştırıcı yollar, algı, haber ve akıl yürütmedir” anlayışıyla hareket eden ve ehli sünnet kelamını sistemleştiren mütekelim kimdir?

- a) Ebû Hanîfe
- b) İbn Kuteybe
- c) İmam Maturidi
- d) İmam Eşari

MÂTURİDÎ KELAMCILAR ve ESERLERİ nelerdir?

Aşağıdakilerden hangisi Mâturîdî Kelamcılardandır?

- A) Kadî Beydavî
- B) Celâleddin ed-Devvânî
- C) Huseyn el-Kerâbisî
- D) Alâeddin el-Usmendî
- E) Kâdi Ebu Bekr el-Bâkîllânî

Aşağıdakilerden hangisi Mâturîdî Kelamcılardandır?

- A) Celâleddin el-Habbâzî
- B) Adududdin el-Îcî
- C) Celâleddin ed-Devvânî
- D) Huseyn el-Kerâbisî
- E) Fahrudin er-Razî

Aşağıdaki âlimlerden hangisi “*Kitâbü't-Tevhîd*”in yazarıdır?

- F) İ. Eş'arî
- G) İ. Mâturîdî
- H) Kâdi el-Bâkîllânî
- İ) Ebu'l-Yusr el-Pezdevî
- J) Ebu'l-Mu'în en-Nesefî

Aşağıdakilerden hangisi Ebu Mansûr Muhammed el-Mâturîdî'nin en önemli eserlerindedir?

Tebşiratü'l-Edille fî Usûli'd-Dîn

el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn
el-Akîdetu't-Tahâviyye
el-Hâdî fî Usûli'd-Dîn
Kitâbü't-Tevhîd

Aşağıdakilerden hangisi Ebu Mansûr Muhammed el-Mâturîdî'nin en önemli eserlerindedir?

- A) Te'vilâtü'l-Kur'an
- B) el-Hâdî fî Usûli'd-Dîn
- C) el-Akîdetu't-Tahâviyye
- D) el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn
- E) Tebsiratü'l-Edille fî Usûli'd-Dîn

Aşağıdakilerden hangisi Hakîm es-Semerkindî'nin eserleridir?

- A) es-Sevâdü'l-A'zam fî'l-Kelâm
- B) Bahrül-Kelâm fî Akaidi Ehli'l-İslâm
- C) Şerhu'l-Kasîdeti'l-Lâmiyye fî't-Tevhîd
- D) el-İtimâd fî'l-İtikâd
- E) el-Umde fî'l-Akâid

“*Kaside-i Emalî (Emalî Kasidesi)*” adlı manzum akaid risalesi, kime aittir?

- A) Siracuddin Ali b. Osman el-Ûşî
- B) Celâleddin el-Habbâzî
- C) Ebu Hafis Necmeddin Ömer en-Nesefî
- D) Ebu İshak İbrahim es-Saffâr
- E) Celâleddin ed-Devvânî

“*İslam İnancının Ana Umdeleri*” adıyla türkçeye çevrilen “*el-Umde fî'l-Akâid*” in yazarı kimdir?

- A) Siracuddin Ali b. Osman el-Ûşî
- B) Hâfizuddin Ebu'l-Berekât en-Nesefî
- C) Ebu İshak İbrahim es-Saffâr
- D) Celâleddin ed-Devvânî
- E) Aliyyü'l-Kârî

Bekir Topaloğlu tarafından “*Mâturîdiyye Akâidi*” adlı eser içinde tercümesiyle birlikte yayımlanan “*el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn*” kimin eseridir?

“*Mâturîdiyye Akâidi*” adlı eser içinde tercümesiyle birlikte yayımlanan “*el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn*” kimin eseridir?

Bekir Topaloğlu tarafından “*Mâturîdiyye Akâidi*” adlı eser içinde tercümesiyle

le birlikte yayımlanan "*el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn*" kimin eseridir?

- A) Siracuddin Ali b. Osman el-Üşî
- B) Hâfızuddîn Ebu'l-Berekât en-Nesefî
- C) Ebu Hafs Necmeddin Ömer en-Nesefî
- D) Ebu'l-Mu'în en-Nesefî
- E) Nureddin es-Sâbûnî

Aşağıdakilerden hangisi, Mâturîdî âlim Ebu'l-Yusr el-Pezdevî 'nin '*Ehl-i Sünnet Akaidi'* adıyla Türkçeye çevrilen eseridir?

Aşağıdaki eserlerden hangisi, Ebu'l-Yusr el-Pezdevî'ye aittir?

- A) Usûlu'd-Din
- B) el-Kifâye fî'l-Hidaye
- C) el-Münteka min İsmeti'l-Enbiya
- D) el-Mu'temed fî Usûli'd-Dîn
- E) Tabsiratü'l-Edille fî Usûli'd-Dîn

Ebu'l-Mu'în en-Nesefî'nin eserlerini yazalım.

Aşağıdaki eserlerden hangisi, Mâturîdîliğin 2. önemli kelimcisi olan âlim Ebu'l-Mu'în en-Nesefî'ye aittir?

- A) Kitabu's-Sunne veya İ'tikadu Ehli's-Sunne
- B) Kânûnü't-Te'vîl
- C) Envâru't-Tenzîl ve Esrâru't-Te'vîl
- D) Tabsiratü'l-Edille fî Usûli'd-Dîn
- E) Tesbîtü Delâilî'n-Nübüvve

Aşağıdaki eserlerden hangisi, Mâturîdî âlim Nureddin es-Sâbûnî'ye aittir?

- Usûlu'd-Din*
- Kitâbü't-Tevhîd*
- el-Bidâye fî Usûli'd-Dîn*
- Tabsiratü'l-Edille fî Usûli'd-Dîn*
- Kitabu'l-Tevhîd ve İsbâti Sıfâti'r-Rabb*

Maturidilik, husn-kubuh, hikmet, marifetullah, insan iradesi ve sorumluluğu konularında aşağıdaki anlayışlardan hangisine yaklaşır?

- A) Şia
- B) Mutezile
- C) Eşarilik
- D) Mürcie

E) Selefiyye

5.2. EŞ'ARİYYENİN DOĞUŞU VE MÜTEKADDİMÜN DEVRİ

Ebu'l-Hasen el-Eş'ari hakkın aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Allah'ın kul için aslah olanı yapmasının Allah'a vacip olduğunu ileri sürdü.
- B) Kırk yaşına kadar Mu'tezilî görüşleri benimsedi ve bunları savunan eserler yazdı.
- C) Mu'tezile'den ayrıldıktan sonra yazdığı "el-İbâne an Usûli'd-Diyâne"de Ahmed b. Hanbel'i izledi.
- D) Mu'tezile'den ayrıldıktan sonra yazdığı bazı eserlerinde de İbn Küllâb'ı izledi.

İmam Eş'arinin, hocasıyla yaptığı bir tartışma sonucunda mutezileden ayrılmasına yol açan, mutezile görüş hangisidir?

- a) Kur'an'ın yaratılmışlığı
- b) Şefaatin reddi
- c) Aslah görüşü
- d) Büyük günah işleyenin mümin dairesinin dışına çıktığı
- e) Ru'yetulah'ın (Allah'ın ahrette görülmesinin) imkânsızlığı

İmam Eş'ari'nin Mu'tezile mezhebinden ayrılmasına neden olan tartışma konu, aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Salah- Aslah görüşü
- B) Ru'yetullah
- C) Müteşabihleri te'vil
- D) İman-amel ilişkisi
- E) İmamet-hilafet

Ebu'l-Hasen el-Eş'ari hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mu'tezile'den "aslah" görüşündeki çelişkiden dolayı ayrıldı.
  - B) Kırk yaşına kadar Mu'tezilî görüşleri benimsemiş ve bunları savunan eserler yazdı.
  - C) Allah'ın hüküm koyarken ve yaratırken iyilik, hikmet ve maslahata riayet etmesinin Allah'a vacip olduğunu ileri sürdü.
  - D) Mu'tezile'den ayrıldıktan sonra yazdığı "el-İbâne an Usûli'd-Diyâne"de Ahmed b. Hanbel'i izledi.
  - E) Mu'tezile'den ayrıldıktan sonra yazdığı bazı eserlerinde de İbn Küllâb'ı izledi.
- A) Eş'arîlik ekolünün sistemleşmesinde öncülük etti.

Aşağıdakilerden hangisi Eş'ariyye kalam ekolünde kabul görmez?

- A) Yaratmada etkin sıfat kudrettir.
- B) Hak dinzden habersiz kalmış kimseye Marifetullah vacip değildir.
- C) Allah'ın kula gücünü aşan bir yükümlülük yüklemesi aklen caizdir.
- D) İyi ve kötü akılla bilinemez.
- E) İnsan iradesi Allah tarafından yaratılmıştır. .

Eşarî'nin,

- kalam ilmine karşı çıkanlara, özellikle Hanbelilere karşı kaleme aldığı,
- İtikadî konularda nazar ve istidlâlin önemini;
- Kalam ilmiyle uğraşmanın fıkıhla uğraşmak kadar meşru ve dinen gerekli olduğunu dile getirdiği eserinin adını yazalım. (s. 134.)

İmam Eş'arî'nin kalam ilminin gerekliliğini açıkladığı eserinin adı aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) İlcâmu'l-Avâm an İlmî'l-Kelâm
- B) Ğâyetü'l-Merâm fi İlmî'l-Kelâm
- C) İstihsânü'l-Havd fi İlmî'l-Kelâm
- D) Nihâyetü'l-İkdâm fi İlmî'l-Kelâm
- E) Tenkîhu'l-Kelâm fi Akâid-i Ehli'l-İslam

İmam Ebu'l-Hasen el-Eşarî'nin

- kalam ilmine karşı çıkanlara, karşı kaleme aldığı,
- İtikadî konularda nazar ve istidlâlin önemini;
- Kalam ilmiyle uğraşmanın fıkıhla uğraşmak kadar meşru ve dinen gerekli olduğunu dile getirdiği eserinin adı nedir?

- A) İlcâmu'l-Avâm an İlmî'l-Kelâm
- B) Ğâyetü'l-Merâm fi İlmî'l-Kelâm
- C) İstihsânü'l-Havd fi İlmî'l-Kelâm
- D) Nihâyetü'l-İkdâm fi İlmî'l-Kelâm
- E) Tenkîhu'l-Kelâm fi Akâid-i Ehli'l-İslam

İmam Eş'arî'nin yaklaşık otuz eserinden tespit edilen görüşlerinin yer aldığı "*Mücerredü Makâlâti's-Şeyh Ebi'l-Hasan el-Eş'arî*" adlı kitabın yazarı, aşağıdaki kalamcılardan hangisidir?

- A) Alâeddin el-Usmendî
- B) İbn Fûrek
- C) İbn Küllâb
- D) İbn Abbas el-Kalânîsî
- E) Huseyn el-Kerâbisî

Mütekaddimûn devri eş'arî kalamcılarının isimlerini yazalım.

Aşağıdakilerden hangisi, mütekaddimûn devri Eş'arî kalamcılardan değildir?

- A) Kadı Ebu Bekir Bakillânî
- B) Ebu Bekir İbn Fûrek
- C) Abdulkahir el-Bağdadî
- D) Fahrüddin er-Razî
- E) el-Cüveynî

Aşağıdakilerden hangisi, mütekaddimûn devri Eş'arî kalamcılardandır?

- A) Gazzalî
- B) Kadî Beydavî
- C) Adududdin el-İcî
- D) Fahrüddin er-Razî
- E) Cüveynî

Aşağıdaki ilim adamlarından hangisi Eş'ariyye mezhebine mensuptur?

- A) Haris b. Esed el-Muhasıbi
- B) Ebu Bekr Bakillani
- C) Ebu'l-Abbas el-Kalanisi
- A) Ebu'l-Meâlî Cüveyni
- B) İbn Küllâb el-Basrî

Aşağıdakilerden hangisi eş'ariyye mezhebine mensuptur?

- A) Kadı Ebu Bekr el-Bâkılânî
- B) Ebu'l-Mu'în en-Nesefî
- C) Ali b. Osman el-Uşî
- D) Molla Aliyyü'l-Kârî
- E) Hâkim es-Semerkindî

Aşağıdakilerden hangisi, Gazzalî'nin hocası olan ve Nizamiye Medresesinde müderrislik yapan, mütekaddimûn devri kalamcılardan Ebu'l-Meali el-Cüveynî'nin eseridir?

- A) el-Akâidetü'n-Nizamiyye
- B) el-Minhâc fi Usûli'd-Dîn
- C) el-Akâidü'n-Nesefiyye
- D) el-Akâidetü'l-Vâsitiyye
- E) el-Akâidü'l-Adudiyye

Aşağıdaki kalamcılardan hangisi, "*Şerhu'l-Mevâkıf*" adlı eserin müellifidir?

- A) Adududdin el-İcî
- B) Seyyid Şerif Cürcânî
- C) Sa'duddîn et-Taftazanî

- D) Kemaleddin Ahmed el-Beyâdizâde
- E) Molla Aliyyu'l-Kârî

Selefin avam için vacip kabul ettiği 7 ilkeden **keff** ilkesi ile İbn Furek'in mütebahihlerin tevii konusundaki yaklaşımını karşılaştırınız.

EŞ'ARİYYE KELAMÎNDA MÜTEAHHİRÛN DEVRİ

Mütekaddimun döneminde Eşârî kelamının genel özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eşari kelamını akli ve nakli delillerle temellendirmeye çalışmaları
- B) Haberi sıfatları kabul etmeden Allahın keyfiyetsiz sıfatları olarak kabul ederler.
- C) Cedelden uzak durmuşlardır.
- D) Kuran'ın yaratılmış olduğunu kabul ederler
- E) Müslüman filozofların görüşlerini tenkitle uğraşmazlar

Gazzali filozofların hangi görüşleriyle küfre düştüğünü ileri sürmüştür, belirtiniz.

Eş'arî kelamında müteahhirûn devri aşağıdakilerden hangisiyle başlamıştır?

- A) Alâeddin el-Üsmendî
- B) Fahrudin er-Razî
- C) Ebu Hamid Muhammed el-Gazzalî
- D) Sa'duddin et-Taftazânî
- E) Cürcanî

Eş'arî kelamında Muteahhirun dönemi, hangi kelamcı ile başlar?

- A) Ebu'l-Hasen el-Eş'arî
- B) Fahrudin er-Razî
- C) Gazzalî
- D) Taftazani
- E) Cürcani

Eş'arî kelamında Muteahhirun dönemi,

- hangi kelamcı ile başlar

- bu dönemin mütekaddimûn kelamının ayrılan yönleri nelerdir, kısaca belirtiniz.

Aşağıdakilerden hangisi, Eş'arî kelamında Muteahhirun döneminin (mütekaddimûn kelamının ayrılan) yönlerinden değildir?

- A) Kelam eserlerinde felsefi konulara fazlaca yer verilmek suretiyle, kelam ilminin

- daha sistematik hâle gelmesi
- B) Kelam eserlerinin özlü ifadelerle özet bir şekilde yazılması
- C) Özet ve Filozofların İslam'a aykırı görüşlerinin akli delillerle tenkit edilmesi
- D) Varlık konusu (ontoloji) ve Akliyyât konularının iyice genişlemesi
- E) Mantık kaidelerine daha bağlı olunması

Gazzali'nin kelam ilmine getirdiği yenilikleri kısaca belirtiniz.

aşağıdakilerden hangisi, Gazzali'ye ait bir özellik değildir?

- A) Mantık kelam ilmine dahil etmiştir.
- B) İn'ikâs-ı edilleyi reddetmiştir.
- C) filozoflara Kelam açısından reddye yazmıştır.
- D) En önemli Maturidî alimlerdendir.
- E) Kelam ilmine yenilikler getirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Gazali dönemi kelamın özelliklerinden değildir?

- A) Gazali ile kelam ilmi yenilenmiştir.
- B) Kelam ilminde mantık ve felsefi bahisler öne çıkmıştır.
- C) Kelam ilminin yöntem ve yaklaşımlarına karşı çıkmıştır.
- D) Kelam ilminde yeni bir döneme geçilmiştir.

Müslüman Filozoflar'ın ehl-i sünnetle uyumayan görüşlerini kelam metoduyla ele alarak tutarsızlığı göstermeye çalışan ve felsefeyi kelam dâhil eden âlim kimdir?

- A) Gazali
- B) Şehristani
- C) Kadı Beydavi
- D) Adudiddin el-İci
- E) Selefîyye

Gazzali ile birlikte kelam ilminde gerçekleşen yenilikler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) A) Mantık kelam ilminin "mebadi"si içine dâhil etme
- B) B) "İn'ikâs-ı edille (delillerin geri yansımaları)"yi reddetme
- C) C) Allahın vaidine (tehdidine) bağlı kalmanın vacip olmadığını savunma
- D) D) Kelam da felsefi bahislere genişçe yer verme
- E) E) Müslüman filozoflarının görüşlerini tenkit etme

Gazzali ile birlikte kelam ilminde gerçekleşen yenilikler arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Mantık kelam ilminin "mebâdi"si içine dâhil etme
- B) Kelamda felsefi bahislere geniş yer vermesi
- C) hudus delili yerine fitrat deliline önem verme

Gazali tarafından reddedilen **in'ikâs-ı edille (delillerin geri yansması)** nedir? Açıklayalım.

Gazzalî'nin kelim ilmi hakkındaki görüşünü yazalım.

Gazali sonrası kelim-felsefe ilişkisini açıklayalım.

Gazzalî'nin avamın kelim ilmiyle ilgilenmesinin yanlış olduğunu savunduğu eserinin adını yazalım.

Gazzalî'ye göre meşşâî filozofların küfre düştüğü üç görüş arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Âlemin kıdemi, ezeli oluşu
- B) Haşrin cismani değil ruhani olacağı
- C) Felsefe ve vahiy arasında çelişki olmadığı
- D) Allah'ın cüz'iyâtı bilmediği

Gazalî, aşağıdaki inançlardan hangisini kabul eder?

- A) Âlemin kıdemi, ezeli oluşu
- B) Haşrin hem cismani hem ruhani olacağı
- C) İnikâs-ı edille (delil batıl olunca medlülün de batıl olacağı)
- D) Allah'ın cüz'ileri bilmediği

Gazzalî'nin avamın kelim ilminden uzak durması gerektiğini fikrini ileri sürdüğü eserinin adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) el-İktisâd fi'l-İtikâd
- B) Şerhu'l-Fıkhî'l-Ekber
- C) İlcâmu'l-Avâm an İlmî'l-Kelâm
- D) Gâyetü'l-Merâm fi İlmî'l-Kelâm
- E) Tenkîhu'l-Kelâm fi Akâid-i Ehli'l-İslam

Gazzalî'nin eserlerinden 7sinin adını yazalım.

Fahrüddin er-Razî'nin eserlerini yazalım.

Fahrüddin er-Razî'nin "*Esâsü't-Takdîs*" adlı eserinin konusu ve ilme katkıları nelerdir? Kısaca yazalım.

Kelamcılar, müteşâbih ayetlerin te'vîlini içeren eserleriyle tefsir ilmine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Buna örnek teşkil eden aşağıdaki eserlerden hangisi Fahrüddin er-Razî'ye aittir?

- A) "Tevâliu'l-Envâr min Metâli'l-Enzâr"
- B) "Tenzî'l-Kur'an 'ani'l-Metâ'in"
- C) "Müteşâbihu'l-Kur'an"
- D) "Te'vilâtü'l-Kur'an"
- E) "Esâsü't-Takdîs"

Sizce kelim kitaplarında felsefi konulara geniş yer ayrılmasının olumlu ya da olumsuz özellikleri nelerdir?

Selefiyye'de tafsil devri kiminle başlar, tafsil devri selefiyye'sinin özellikleri nelerdir?

Cem ve tahkik (şerh ve haşiyeler) devri öncesinde yaşamış Mâturîdî kelamcılarının isimlerini yazalım.

Takiyyüddin Ebu'l-Abbas İbn Teymiyye hakkında, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Övülen mürchie ve yerilen mürchie ayrımı yapmış ve övülen mürchie'nin ehl-i sünnet içinde yer aldığını vurgulamıştır.
- B) Allah'ın sıfatları ve fiilleriyle ilgili ayetleri muhkem olarak kabul etmiş ve bunların te'viline ve mecaz olarak yorumlanmasına karşı çıkmıştır.
- C) Kelamcılarının ve filozofların eserlerini okumuş ve eserlerinde tenkit etmiştir.
- D) Yed (el) ve vech (yüz), Arş'a istiva ve ulüvün Allah'ın ilim ve kudret gibi te'vil edilmemesi gereken sıfatlar olduğunu kabul etmiştir.
- E) Kelamda en önemli yere yerleşen hudûs deliline karşı çıkmış ve ona tenkitler yöneltmiştir.

Takiyyüddin Ebu'l-Abbas İbn Teymiyye hakkında, aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Aklî delillere de yer vererek Selefi düşünceyi ayrıntılı biçimde açıklamıştır.
- B) Ayetlerde Allah'a izafe edilen Yed (el) ve vech (yüz), Arş'a istiva ve ulüv gibi niteliklerin mecazi amanda olduğunu ve tevil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.
- C) Peygamber veya diğer yaratılmışlardan yardım istemenin (istiğâse) meşrû olmadığını savunmuştur.
- D) İbn Arabî'nin görüşlerine ve vahdet-i vücud görüşüne karşı olması da hapse atılmasına neden olmuştur.
- E) Ancak ibadet ve dua ile tevessülde bulunulabileceğini; yaratılmışların zatı ile tevessülde bulunmanın meşrû olmadığını savunmuştur.

Selefiyye'de tafsil dönemini başlatan âlim kimdir?

- A) İbn Kuteybe
- B) İbn Teymiyye
- C) Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbnü'l-Cevzî
- D) Ahmed b. Hanbel
- E) İbn Kayyim el-Cevziyye

Tafsil devri selefiyyesinin önemli âlimleri kimlerdir?

Aşağıdakilerden hangisi tafsîl dönemi selefiyye'sinin önemli isimlerindendir?

- A) İbn Kuteybe
- B) Ebu Ya'lâ İbn el-Ferrâ'
- C) Ebu'l-Ferec Abdurrahman İbnü'l-Cevzî
- D) İbn Kudâme Muvaffakuddin el-Makdîsî
- E) İbn Kayyim el-Cevziyye

İbn Teymiyye'nin "*Derü Teârudî'l-Akl ve'n-Nakl (Der'ü Teârudî'l-Akl ve'n-Nakl ev Muvâfakatü Sahîhi'l-Menkûl li-Sarîhi'l-Ma'kûl)*" adlı eseri hakkında bilgi verelim.

Cem ve tahkik

Cem ve tahkik dönemi kiminle başlar?

- A) Ebu Hamid Muhammed el-Ğazzali
- B) Adududdin el-İcî
- C) Sa'duddin et-Taftazani
- D) Kemaleddin Ahmed el-Beyâdîzâde
- E) Nureddin Es-Sâbüni

- Kelam ilminde müteahhirun dönemi..... ile başlar.

- Tüm İslam ilimlerindedey..... ile başlamıştır.

Yukardaki boşluklara sırasıyla aşağıdaki alimlerden hangisi gelmelidir?

- A) Gazali - Taftazani
- B) Gazali - Mevdudi
- C) İbn Teymiyye - Gazali
- D) İbn Kayyim el-Cevziyye - Gazali

Aşağıdakilerden hangisi kelimada Cem ve Tahkik döneminin özelliklerinden biri değildir?

- A) Yeni eserler telif etmek yerine, önceden yazılmış seçkin eserler üzerine şerhler yazmışlardır.
- B) Önceki alimlerin eserlerini kaynak olarak alıp, özet eserler meydana getirmişler-

- dir.
- C) Şerh edilen metinler açıklanırken yeni görüşler ve orijinal tespitler de karşımıza çıkar.
- D) Bu dönemde yeni ve orijinal eserler ortaya koymuşlardır.

Aşağıdakilerden hangisi Cem ve Tahkik dönemi alimlerinden değildir?

- A) Sad'uddin Taftazani
- B) Ebu Hamid el-Ğazzalî
- C) Seyyid Şerif Cürçani
- D) Ebu İshak el-isferayini
- E) Aliyyül Kari

Şerh ve haşiyeler devrinde yazılan şerh ve haşiyeye yazımı üzerinde yoğunlaşılmasının olumlu yanları arasında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Okutulan eserlerin iyi anlaşılmasını sağlama
- B) Düşüncede donukluk ve taklide yol açma
- C) Öğrencilerin seviyesine en uygun kitapların okutulması
- D) İlim dalının en güzide eserlerinin tanınması

Taftazani ile başlayan cem' ve tahkik döneminin öne çıkan özelliklerini yazalım.

Yeni eserler yazmak yerine önceki eserler üzerine şerhler ve haşiyeler yazılmasının nedenleri olabilir? Bunun olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?

Şerh ve haşiyeler devri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şerhi yapılan metindeki görüşlere sadık kalma gayreti, bir taassup ve duraklama işaretidir.
- B) Yeni bilgilere ve fikirlere yabancı kalınmıştır.
- C) Az da olsa yeni görüşler ve orijinal tespitler ortaya konmuştur.
- D) Ortaya konan eserlerin arkasında, ilmî araştırma ve bilgi üretme saikinden çok medreselerde okutulma gibi pratik bir amaç vardır.
- E) Üzerine şerh ve haşiyeye yazılan kelim eserleri çoğunlukla, basit ve niteliksizdir.

Şerh ve haşiyeler devri hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Asıl metinde ortaya konan görüşlere sadık kalma gayreti, bir taassup ve duraklama işaretidir.
- B) Şerh edilen metinlerin çoğu kez yanlış ve yanlış anlaşılmasına neden olan şerh ve haşiyeler yazılmıştır.
- C) Yeni bilgilere ve fikirlere yabancı kalınmıştır.
- D) Az da olsa yeni görüşler ve orijinal tespitler ortaya konmuştur.
- E) Ortaya konan eserlerin arkasında, ilmî araştırma ve bilgi üretme saikinden çok medreselerde okutulma gibi pratik bir amaç vardır.

"*Hâşiye alâ Hâşiyeti'l-Hayâlî alâ Şerhi'l-Akâid*" adlı eser, kaç müellifin eserini içinde barındırmaktadır?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 6

"*Hâşiye alâ Şerhi'l-Akâidi'n-Nesefiyye*" adlı eser, kaç müellifin eserini içinde barındırmaktadır?

- A) 2
- B) 3
- C) 4
- D) 5
- E) 6

Cem ve tahkik döneminde öne çıkan kelimcilerin isimlerini yazalım?

Aşağıdaki eserlerden hangisi Sa'duddîn et-Taftazanî'nin eserlerindedir?

- A) et-Ta'rifât
- B) Şerhu'l-Mevâkif
- C) Şerhu'l-Mekâsîd
- D) Şerhu'l-Fıkhî-l-Ekber
- E) İşârâtü'l-Merâm min Ibârâti'l-İmâm

Aşağıdaki eserlerden hangisi Sa'duddîn et-Taftazanî'nin eserlerindedir?

- A) Şerhu'l-Akâid
- B) Şerhu'l-Mevâkif
- C) Şerhu'l-Fıkhî-l-Ekber
- D) el-Usûli'l-Münife li'l-İmâmi Ebî Hanîfe
- E) İşârâtü'l-Merâm min Ibârâti'l-İmâm

"Şerhu'l-Mekâsîd fi İlmi'l-Kelâm" in yazarı kimdir?

- A) Hâfızuddîn Ebu'l-Berekât en-Nesefî
- B) Sa'duddîn et-Taftazânî
- C) Celaleddin ed-Devvânî
- D) Seyyid Şerif Cürcânî
- E) Aliyyü'l-Kârî

"Şerhu'l-Mevkîf fi İlmi'l-Kelâm" in yazarı kimdir?

- A) Hâfızuddîn Ebu'l-Berekât en-Nesefî
- B) Sa'duddîn et-Taftazânî

- C) Celaleddin ed-Devvânî
- D) Seyyid Şerif Cürcânî
- E) Aliyyü'l-Kârî

Şerhu'l-Mevâkîf aşağıdaki kelimcilerden hangisinin *el-Mevâkîf fi İlmi'l-Kelâm* adlı eserinin şerhidir?

- A) Adududdin el-Îcî
- B) Sa'duddîn et-Taftazânî
- C) Kemaleddin Ahmed el-Beyâdîzâde
- D) Celaleddin ed-Devvânî
- E) Molla Aliyyü'l-Kârî

"Kur'an mahluktur." görüşünden dolayı müslümanları tekfir etmenin yanlış olduğunu belirten âlim aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ebu Hanîfe
- B) Sa'duddîn et-Taftazânî
- C) Gazzali
- D) Ebu Mansur Maturîdî
- E) Molla Aliyyü'l-Kârî

Aşağıdakilerden hangisi Molla Aliyyü'l-Kârî'nin önemli eserlerindedir?

- A) Nihâyetü'l-İkdâm fi İlmi'l-Kelâm
- B) el-Hâdî fi Usûli'd-Dîn
- C) Musâra'atü'l-Felâsife
- D) Şerhu'l-Fıkhî-l-Ekber
- E) Te'vilâtü'l-Kur'an

Kemaleddin el-Beyâdî'nin, İmam Azam'ın beş risalesinde yer alan görüşleri sistematik biçimde derlendiği eserinin adını yazınız.

"İşârâtü'l-Merâm" kim tarafından yazılmıştır, özellikleri nelerdir?

İmam Azam'ın beş risalesinde ortaya konan görüşlerinin sistematik biçimde derlendiği, "*el-Usûli'l-Münife...*"nin ve bu eserin yarım kalan şerhi olan "*İşârâtü'l-Merâm...*" adlı kitabın müellif kimdir?

- A) Kemaleddin ibn Hüمام es-Sivasi
- B) Kemaleddin el-Beyâdî
- C) Mehmed Akkirmani
- D) Alâeddin el-Üsmendî
- E) Şemsüddin el-İsfehânî

KELAM İLMİNDE YENİLENME

Kelam ilminde yenilenmeyi gerektiren gelişmeler nelerdir? Sıralayalım.

Aşağıdakilerden hangisi, modern çağda Kelam ilminin karşı karşıya geldiği yeni inanç ve fikrî akımlardan değildir?

- A) Kadercilik
- B) Maddecilik
- C) Evrimcilik
- D) Deizm
- E) Panteizm

Yeni ilmi kelam döneminde reddedilen 'dinin insanın zaaflarından kaynaklanan psikolojik bir hastalık olduğunu ileri süren görüş' aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Animizm
- B) Pozitivizm
- C) Realizm
- D) reudizm
- E) Nasyonalizm

Kelam ilminin yenilenmesini gerektiren dünyadaki gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisi sayılamaz?

- A) Bilim alanında gözlem ve deney yönteminin etkin hâle gelişi
- B) Doğa bilimlerindeki keşifler
- C) Sosyal bilimlerin doğuşu
- D) Siyasetbilimi ve siyasi düşüncedeki gelişmeler
- E) Sebebiyye, Cebriyye ve Müşebbihe gibi mezheplerin güçlenmesi

Kelam ilminin yenilenmesini gerektiren dünyadaki gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisi sayılamaz?

- A) Mantık ilminin yenilenmesi
- B) Halku'l-Kur'an tartışmalarının önemini koruması
- C) Muhalifi cevapsız bırakma ve ikna etmeye yönelik cedel mantığının yetersiz kalması
- D) Yeni ideolojiler ve inkârcı akımların doğuşu
- E) Batı'da mantık ilminin yenilenmesi

Aşağıdakilerden hangisi kelam ilminde yenilenmeyi gerektiren gelişmelerden değildir?

- A) Siyasi düşüncedeki gelişmeler
- B) Pozitivizm'in tenkit edilmesi
- C) İdeolojilerin doğuşu
- D) Deizm ve Panteizm
- E) Mu'tezile'nin yeniden yaygınlaşması

Modern çağda Kelam ilmi, ne gibi yeni inançlar ve fikrî akımlarla karşı karşıya gelmiştir?

Modern çağda ortaya çıkan felsefî düşüncelerin , ideolojilerin ve gelişen sosyal bilimlerin, neden kelam ilminde yenilenmeyi gerektirmektedir?

Kelam ilminde yenilenmeyi gerektiren gelişmeler arasında aşağıdakilerden hangisini sıralamak yanlıştır?

- A) Klasik kelam kitaplarının görüşlerine cevap verilen dehriyye ve sūfestâiyye gibi grupların tarihten silinmesi
- B) Pozitivizm, darvinizm gibi yeni inkârcı akımların ortaya çıkması
- C) Marksizm, liberalizm gibi çeşitli ideolojilerin ortaya çıkışı
- D) Eski Yunan düşüncesinin geçerliliğini kaybetmesi
- E) İnsanoğlunun tanrı inancı ve metafiziğe ilgisiz hâle gelmesi

Eski kelam kitaplarında yazılanları "Kelam ilminin mevcut haliyle yetinmeyi" hasta olan kişilere hep aynı ilacı verip, onun farklı bünyelerdeki yan etkilerini düşünmeyen, nelere sebep olabileceğini kavramayan hekime benzetebiliriz.

Bu açıklama aşağıdakilerden hangisini temellendirmektedir?

- A) Çağımızda inançsızlığın kronik bir hastalık hâline dönüştüğünü
- B) Kelam ilminde yenilenme ihtiyacını
- C) Avamın kelam ilminden uzak durması gerektiğini
- D) Çağımızda ruhsal hastalıkların arttığını
- E) Kelamın amacının insanları taklit düzeyinden kurtardığını

Kelam ilminde yenilenmenin gerektiğinden ilk kez söz eden âlim, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İsmail Fenni Ertuğrul
- B) Muhammed Abduh
- C) İzmirli İsmail Hakkı
- D) Abdullatif Harputî
- E) Said Nursî

Aşağıdakilerden hangisi kelam ilminde yenilenme devrinin isimlerinden değildir?

- A) Filibeli Ahmet Hilmi
- B) İzmirli İsmail Hakkı
- C) Gazali
- D) Said Nursi
- E) Abdullatif Harputi

İslam ilimlerinin ve kelim ilminin insanların fikri sorunlarını ve inanç bunalımlarını tedavi etmekten uzak olduğu dönemde felsefe ve kelamla meşgul olan kişiler aşağıdaki gelişmelerden hangisine dikkat çekmemişlerdir?

- A) Eski yunan felsefesinin aşılması
- B) Mantığın yenilenmesi
- C) Sosyal bilimlerin doğuşu
- D) Evrim teorisinin tenkit edilmesi

İlk kez kelam ilminde yenilenmenin gerektiğinden söz eden kelimci kimdir, kelam ilminin yenilenmesi gerektiğini nasıl açıklamıştır? (s. 162, 163.)

Abdullatif el-Harpûtî, kelâm ilminin kelam ilminde yenilenmenin gerekliliğini nasıl ortaya koymaktadır?

Kelam ilminde yenilenme arayışları devrinde hangi isimler öne çıkmaktadır?

Aşağıdakilerden hangisi Abdullatif Harputî'nin eserlerindedir?

- A) Tenkîhu'l-Kelâm fî Akâid-i Ehli'l-İslam
- B) Yeni İlm-i Kelâm
- C) Anglikan Kilisesine Cevap
- D) İlim Karşısında Maddecilik
- E) Maddiyun Mezhebinin İzmihlali

Aşağıdakilerden hangisi, Abdullatif Harpûtî'nin görüşlerinden değildir?

- A) Dinî duygu ve kutsiyet mefhum, beşerî - içtimâî ihtiyaç ve etkenlerle ortaya çıkmıştır.
- B) İslâm dini, objektif bilme aykırı ve ilerlemeye engel değildir.
- C) Kelam ilmi, dinî ilimlerin temel disiplini konumundadır.
- D) Mevcut kelam kitaplarında çağdaş sorunlara ve felsefî cereyanlara yönelik cevaplar bulunmamaktadır.
- E) Kelam ilminde, bugün yeni ilmî gelişmelerin ve modern felsefenin dikkate alınacağı üçüncü bir devir başlamıştır.

Aşağıdakilerden hangisi İzmirli İsmail Hakkî'nin eserlerindedir?

- A) Tenkîhu'l-Kelâm fî Akâid-i Ehli'l-İslam
- B) Yeni İlm-i Kelâm
- C) Küçük Kitapta Büyük Mevzular
- D) İlim Karşısında Maddecilik
- E) Maddiyun Mezhebinin İzmihlali

"Evrendeki hiçbir şey küllî düzenden ayrı ve bağımsız değildir. Herşey birbirine bağlı, küçük şeyler büyük şeylerle bağlıdır. Kâinata hakim olamayan zerreyi de halk edemez. Örneğin, bir sivrisineğin gözünü yaratan, ancak bu küllî düzenin var edicisi olabilir."

Said Nursî'nin yukarıdaki düşüncesi, nasıl bir evren anlayışı ortaya koymaktadır?

- A) Mekanik bir evren
- B) Bütüncül bir evren
- C) Deterministik bir evren
- D) Sabit ve durağan bir evren
- E) Sanal bir evren

Aşağıdakilerden hangisi Said Nursî'nin "Kötülük Problemi" ile ilgili görüşleri arasında zikredilebilir?

- F) Hayır külli, şer ise cüz'î dir
- G) Şerri yaratmak inkârcılar içindir
- H) Yaratılışın bizzat gayesi şerdir
- İ) İnsan yaratılışı itibarıyla kötüdür
- J) Şerri yaratılması şeytanın işidir.

"Kainata hakim olamayan zerreyi de halk edemez. Örneğin bir sivrisineğin gözünü yaratan, ancak küllî düzenin yaratıcısıdır" anlayışı nedir ve kime aittir?

- A) Said Nursî - Bütüncül evren anlayışı
- A) Said Nursî - Kötülük problemi
- B) Abdullatif Harpûtî - İmkân delili
- C) İzmirli İsmail Hakkî - Kötülük Problemi
- D) Ferit kâm - Vahdet-i vücud

Aşağıdakilerden hangisi bütüncül evren anlayışını ifade eden açıklamalardan değildir?

- A) Kâinata hakim olamayan zerreyi de halk edemez.
- B) Doğadaki hiçbir şey evrendeki küllî düzenden ayrı ve bağımsız değildir.
- C) Atomların yaratılışı ile yıldızların yaratılışının hakikatte birbirinden soyutlanamaz.
- D) Mucizeler tüm doğada işleyen kanunlara aykırı doğa-üstü olaylardır.
- E) Bir sivrisineğin gözünü yaratan, ancak bu küllî düzenin var edicisi olabilir.

Klasik ehl-i sünnet düşüncesindeki halife, çağımızın gerekleri açısından, tek bir kişi olarak düşünülemez. Çünkü, devlet başkanlığı görevi, artık, çok farklı alanlarda bilgi ve tecrübe birikimine sahip kişilerden oluşan bir heyet (şahs-ı manevi) tarafından yerine getirilebilir.

Yukarıdaki fikri savunan isim, aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Said Nursî
- B) Abdullatif Harpûtî

- C) Muhammed Abduh
- D) İzmirli İsmail Hakkı
- E) İsmail Fenni Ertuğrul

"Hayır, yaratılışın bizzat gayesidir. İnsanın yeryüzüne indirilmesi de [yaratılışa sahip olduğu] değerinin sabit kalmaması, tüm kemal niteliklerini geliştirebilmesi içindir. Böylece ondan tüm ilahî isimler de tecelli eder. Şeytan bile beşerin hayırda yarışması ve kemale ulaşmasına vesile olur."

Bu açıklamalarda, aşağıdakilerden hangisine yönelik bir cevap yer almaktadır?

- A) Deizm
- B) Darvinizm
- C) Kötülük problemi
- D) Marksizm
- E) Lafızcılık ve Zahircilik sorunu

Aşağıdakilerden hangisi, kelimde yenilenme bağlamında, son dönemde ortaya konan çabalar ve gelişmelerden biridir?

- A) Mu'tezile'nin bid'at sayılan görüşlerinin reddedilmesi merkezi bir öneme sahip oldu.
- B) İslam akadinin tespiti ve savunulmasında kullanılacak kavramlar ve terimler ilk kez ortaya kondu.
- C) "Akıl asl'dır, Nakil fer'dir" ilkesi kabul edildi.
- D) Bilimsel verilerle teyit edilen gaye ve nizam deliline önem verildi.
- E) Eski Yunan felsefesi, İslam inançlarını temellendirmede yararlanılacak yardımcı bir bilgi alanı olarak alındı.

Aşağıdakilerden hangisi, kelimde yenilenme bağlamında, son dönemde ortaya konan çabalar ve gelişmelerden biri değildir?

- A) Materyalist evrimin bilimsel yöntemlerle kanıtlanamadığına dikkat çekildi ve evrim teorisi tenkit edildi.
- B) Ulûhiyyet konusunda zât-sıfat ilişkisi yerine Allah'ın varlığını kanıtlama temel problem olarak görüldü.
- C) Din-bilim ilişkisine önem verildi, İslam'ın bilimle çelişmediği ve bilimi teşvik ettiği ortaya kondu.
- D) Eski İtikad risaleleri üzerinde şerhler ve haşiyeler yazmaya azami çaba sarfedildi.
- E) İnsan hakları, din özgürlüğü, bireysel özgürlük gibi konulara kelâmî yaklaşım ele alınmaya başlandı.

Aşağıdakilerden hangisi, kelimde yenilenme bağlamında, son dönemde ortaya konan çabalar ve gelişmelerden biridir?

- A) Eski Yunan felsefesi, İslam inançlarını temellendirmede yararlanılacak yardımcı bir bilgi alanı olarak alındı.

- B) Mu'tezile'nin bid'at sayılan görüşlerinin reddedilmesi merkezi bir öneme sahip oldu.
- C) İslam akadinin tespiti ve savunulmasında kullanılacak kavramlar ve terimler ilk kez ortaya kondu.
- D) "Akıl asl'dır, Nakil fer'dir" ilkesi kabul edildi.
- E) Ulûhiyyet konusunda zât-sıfat ilişkisi yerine Allah'ın varlığını kanıtlama temel problem olarak görüldü.

Aşağıdakilerden hangisi, kelimde yenilenme bağlamında, son dönemde ortaya konan çabalar ve gelişmelerden biri değildir?

- A) Bilimsel verilerle teyit edilen gaye ve nizam deliline önem verildi.
- B) Mekanizm fikrinin temelsizliği üzerinde duruldu.
- C) Kur'an'ın yaratılmış olup olmadığı öncelikli bir tartışma konusu hâline geldi.
- D) Hilafet meselesi, farklı yaklaşımlarla yeniden incelenmeye başlandı.
- E) Dinin yerini bilimin alacağını ileri süren pozitivism tenkit edildi.

Yeni ilm-i kelim devrindeki gelişmeler, kelâm meseleleriyle ilgili olarak öne çıkan başlıca yaklaşımlar nelerdir? Kısaca yazalım.

sabiteler ve değişkenler

Aşağıdakilerden hangisi, kelimde yenilenme bağlamında, sabitelerini oluşturur?

- A) Akaid
- B) Mebadi
- C) Vesail, araç niteliğindeki bilgi alanı
- D) Muhatap alması gereken metafizik akımlar ve inançlar
- E) Felsefeden alınan terimler ve kavramlar

Aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Değişime açık olan akaid değil kelamdır
- B) Mebadi değişebilir ama maksad korunmalıdır
- C) Akaidin kelamlaşması çağın gereklerine göre yenilenmez
- D) Gaye, evrenin yaratıldığını ortaya koymaktır
- E) Akâidi ispatta bilimsel gelişmelerden yararlanır.

Akaidin kelamlaşmasıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İlimi bir faaliyettir
- B) Zamana göre değişmez, sabit veriler ortaya koyar.
- C) Akaid üzerindeki şüphe ve itirazların giderilmesidir.
- D) İslam inancının ayrıntılı delilleriyle tespit edilmesidir.
- E) Odağında İslam inanç esaslarını temellendirme ve savunma amacı vardır.

Kelam ilminde sabitler ve değişkenler ayrımı açıklayalım. Sabitler ve değişkenler ayrımı ile mebadî-mekasîd; vesail ve mesail ayrımını ilişkilendirelim.

Kelamın Akideleşmesi Nedir?

“mütekellimlerin uzun tartışmaları sonunda öne çıkan görüşlerin, yoruma dayalı fikirlerin iman edilmesi gereken bir akide olarak kabul edilmesidir.”

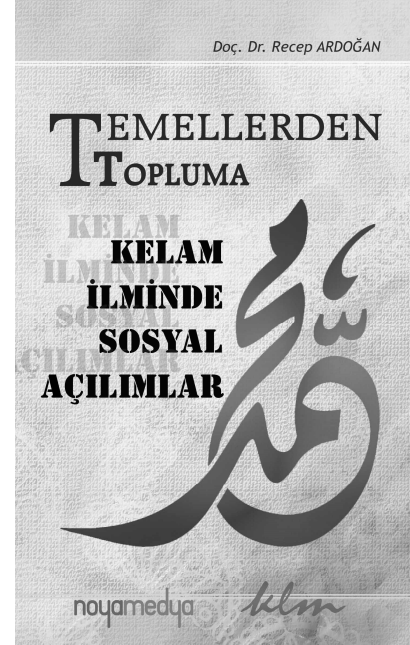
Bu tanım aşağıdakilerin hangisini açıklamaktadır?

- A) Kelamın Akideleşmesi
- B) Akaidin Kelamlaşması
- C) Düşüncenin sistemleşmesi
- D) Makasîdın değişmesi
- E) Mebadinin yenilenmesi

Akaidin Kelamlaşması Nedir?

"Akaidin kelamlaşması" hakkında aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) Bu ilmî bir faaliyettir.
- B) İslam inancının aklî ve naklî delillerle temellendirilmesi ve savunulması sürecidir.
- C) Bilim ve felsefe alanındaki gelişmelerden yararlanıldığı bir süreçtir.
- D) Çağın gereklerine göre yenilenir.
- E) İslam inancını benimseyen insanların farklı yorumları nedeniyle tekfir edilmesine zemin hazırlar.

İSLAM İNANCININ İNSAN VE TOPLUM İNŞASI

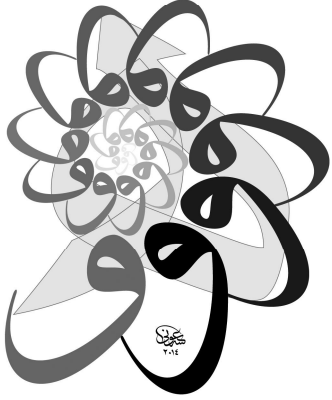
DİNİN KAYNAĞI

OLARAK VAHİY VE FITRAT & İMANIN PSİŞİK YAPISI & Akılla temellenen bilgi temeli & Duygularla Bütünleşen İrade Temeli & Salih amele motive edicilik & İMANIN SOSYOLOJİSİ: AİDİYET VE KİMLİK BİLİNCİ & DİN-BİLİM İLİŞKİSİ & Hikmet Arayışı Olarak Bilim & İlahî İsimlerin Şerhi Olarak Bilim & İslam İlimlerinin Vesaili Olarak Bilim & DİN-DEĞER İLİŞKİSİ & DEĞER KAVRAMI VE NİHİLİZM & İSLAM VE SANAT & TEVHİDİN HAYATA VE TOPLUMA YANSIMALARI & Yalnızca Allah'a Kulluk & Allah Adına Hareket

Etmemek & Aracısız Kulluk & Riyasızlık & Tevekkül: Maneviyat Gücü Olarak 'Allah'a Dayanma' & Irk Ayrımcılığının Reddi & Sosyal Ayrımcılıkların Kalkması & Özgürleşme & Medeniyet & İslam'da İnsan Onurunun Fıtrî ve Kesbî Boyutları & İnsan onurunun dahili ve harici şartları & Maddecilik, Evrimcilik ve İnsan Onuru & İNANAN VARLIK OLARAK İNSAN & ÖZGÜR VARLIK OLARAK İNSAN -BİREYSEL ÖZGÜRLÜK- & Geleneksel Düşünce Özgürlük & Varoluş ve Bireysel Özgürlük & Varoluşçu Ateizm ve Özgürlük & Yaratılış İnancı ve Özgürlük & İNSAN HAKLARININ TEMELLERİ & insan haklarını doğal hukukla temellendiren görüşler & insan haklarını insan doğası ile temellendiren görüşler & İMAMET-HİLAFET & TARİHTEKİ FARKLI SİYASET ANLAYIŞLARI & İSLAM'DA İLKESEL AÇIDAN SİYASET & SİYASİ GÜÇ İLE EGEMENLİK AYRIMI & EMANET ANLAYIŞI & HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ & Hukukun Çaî ve Keşfedilir Oluşu & Yetkilerin Hukukla Sınırlanması & Hakkın Önceliği & Siyasî Tasarrufların Toplumun Maslahatına Yönelik Oluşu & Adil ve Tarafsız Yargı & KATILIM & Sözleşme Esası: Seçim ve Biat & Şûrâ & Muhalefet & SOSYAL ÇOĞULCULUK & İslam açısından TEOKRASİ & İSLAM'DA EKOLOJİK YAKLAŞIMIN TEMELLERİ & Kader Kavramı & Cemâl (Estetik) Kavramı & Hikmet Kavramı & VARLIĞIN DEĞERİ & Âlem: Yaratılış Kitabı & Âlemin Allah'ı Zikretmesi & İlahî Sıfatların ve İsimlerin Tecellileri Olarak Evren & Küçük Evren Olarak İnsan ve Büyük İnsan Olarak Evren & Yeryüzü Halifeliği: Dünyayı İmar

ÂMENTÜ ŞERHİ

İSLAM İNANÇ ESASLARI

Recep

ARDOĞAN

DİN & Akidenin Dindeki Yeri & İslam akâidinin özellikleri & İnsandan yükümlülüklerin düştüğü bir merteye var mıdır? & İman - Marifet ilişkisi & İcmalî İman - Tafsilî İman & Taklidî İman - Tahkikî İman & İmanın Psikolojik yapısı & İman - Amel ilişkisi & İman, ikrar ilişkisi & İmanın Geçerlilik Şartları & İman hangi açılardan artmaz ve eksilmez? & İman hangi açılardan artar ve eksilir? & İman-İslam ilişkisi & Küfr & Açık Şirk - Gizli Şirk & Nifâk & TEKFİR & İNKÂRCI AKIMLAR & Ateizm & Materyalizm & Evrimcilik & Freudizm & Marksizm & Pozitivizm & Nihilizm & İnkârcılığın yol açtığı sapmalar & Agnostisizm & Deizm & Panteizm & ALLAH'IN DELİLLERİ & ESMÂ'U'L-HÜSNÂ & Zatî sıfatlar & Selbî sıfatlar & Tevhid inancının gerekleri & Tabîî nesnelere gizli güç ve uğur aramamak & İman ve salih ameli vesile edinmek & Allah'ı cisimleştirmemek, yaratılmışlara benzetmemek, hayal etmemek & Subûti Sıfatlar & HİKMET ve ADALET & Bir fiil Allah emrettiği için mi iyidir, yoksa o fiil iyi oldu-

ğu için mi Allah emretmiştir? & Tek başına akıl, iyiyi kötüyü kavrayabilir mi? & fetret ehli & Allah inancının şuur ve hayata etkileri & MELEKLER & CİNLER & Şeytanın insan üzerinde tesir ve egemenliği var mıdır? & Şeytanın yaratılmasındaki hikmet & VAHYİN Anlamı ve Çeşitleri & Fitrî vahiy & İham & Nübüvvet vahyi & Vahyin Geliş Şekilleri & İLAHÎ KİTAPLAR & İlahî vahiylerde farklılık var mıdır? & Din-şeriat ayrımı nedir? & İlahî vahiylerde sabiteler ve değişkenler nelerdir? & son vahye ait hususiyetler nelerdir? & PEYGAMBERLERİN SIFATLARI & Güvenilirlik & Çıkar Beklentisi Olmama & Doğruluk & Peygamberler ne gibi hata ve günahlardan korunmuşlardır? & Nebide günah işleme gücü var mıdır? & Fetanet & Tebliğ & nübüvvetin delili olarak MUCİZE & İrhas & Kerâmet & Meûnet & İlahi adaletin tecellisi açısından AHİRET & Kabir azabı & Ruh çağırma mümkün müdür? & Öldükten sonra yeniden bedenlenme var mıdır? & Ahiret inancının şuur ve hayata etkileri & KAZA -KADER ve Kesb & Allah dilemeden, insan seçimde bulunabilir mi? & Allah, kula gücünü aşan bir yükümlülük yükler mi? & İlahî ilim insanın özgürlüğüne engel midir? & Rızık ve Ecel & Günahı kaderle gerekçelendirmek doğru mudur? & Kader inancının tevekkülle ilişkisi nedir? & Hidayet ve dalâletin kulun irade ve fiilleriyle ilgisi nedir? & Hidayete erdirmeye konusunda, sebep bildirmeyen ayetler nasıl anlaşılmalıdır?